

DEDIŠČINA TURKOV

ETNOLOGIJA

RAZISKOVALNA NALOGA

8. RAZRED

ŠOLSKO LETO 2022/2023

DEDIŠČINA TURKOV

ETNOLOGIJA

RAZISKOVALNA NALOGA

BOR PEČE, 8. RAZRED

MENTOR: ROŽLE BRATEC MRVAR

ŠOLSKO LETO 2022/2023

OŠ RIHARDA JAKOPIČA

KAZALO

Vsebina

POVZETEK	6
KLJUČNE BESEDE	6
UVOD	7
1 TEORETIČNI DEL.....	8
1.1 VZPON OSMANSKEGA CESARSTVA	8
1.2 TURŠKI VPADI	10
1. OBDOBJE 1408–1415	11
2. OBDOBJE 1463–1483	12
3. OBDOBJE 1491–1503	14
4. OBDOBJE 1520–1547	15
5. OBDOBJE 1547–1593	17
1.3 PROTITURŠKI TABORI.....	19
1.4 USKOKI	20
1.5 DEDIŠČINA TURKOV V DANAŠNJI SLOVENIJI.....	20
VPLIVI TURŠKIH VPADOV V SLOVENSKE IMENI KRAJEV IN PRIIMKIH	20
DEDIŠČINA TURKOV V SLOVENSKI LITERATURI	21
TURCIZMI	22
TURŠKI VPLIVI V SODOBNI SLOVENSKI KULINARIKI	23
2 RAZISKOVALNI DEL	26
2.1 VPLIV TURŠKE KULINARIKE V ŠOLSKI PREHRANI	26
2.1.1 ANALIZA PODATKOV	26
2.2 ANKETA O DEDIŠČINI TURKOV PRI NAS	31
2.2.1 ANALIZA PODATKOV	32
Graf 1: 2. vprašanje fantje do sedmega razreda.	33
3 PREVERJANJE HIPOTEZ	47
3.1 PREVERJANJE HIPOTEZ, POVZANIH S ŠOLSKIM JEDILNIKOM	47
3.2 OBDELAVA HIPOTEZ, POVEZANIH Z ANKETO MED UČENCI	48
ZAKLJUČEK	51
PRILOGA (anketa).....	52
VIRI.....	54
DIGITALNI VIRI	54
VIRI SLIK	54
LITERARNI VIRI	55

KAZALO SLIK

Slika 1: Osvajanja Osmanskega cesarstva.	8
Slika 2: Padec Konstantinopla.	9
Slika 3: Sulejman Veličastni.	10
Slika 4: Akindžiji.	11
Slika 5: Posesti Celjskih grofov.	11
Slika 6: Turški vojak in ujetniki.	13
Slika 7: Koroški kmeti in Turki.	14
Slika 8: Bitka na Krbavskem polju.	15
Slika 9: Bitka pri Mohaču.	17
Slika 10: Bitka pri Sisku.	18
Slika 11: Moja slika tabora nad Cerovim.	19
Slika 12: Šilentabor.	20
Slika 13: Burek.	23
Slika 14: Kajmak.	24
Slika 15: Čevapčiči z lepinjo in čebulo.	25
Slika 16: Turška kava.	25

KAZALO TABEL

Tabela 1: Burek v šolskih obrokih.	26
Tabela 2: Jogurt v šolskih obrokih.	27
Tabela 3: Čufti v šolskih obrokih.	27
Tabela 4: Sarma v šolskih obrokih.	27
Tabela 5: Kajmak v šolskih obrokih.	27
Tabela 6: Ajvar v šolskih obrokih.	28
Tabela 7: Kebab/ražnjič v šolskih obrokih.	28
Tabela 8: Listnato testo v šolskih obrokih.	28
Tabela 9: Število jedi pri malici.	29
Tabela 10: Število jedi v kosliu.	30
Tabela 11: Število jedi v popoldanski malici.	30
Tabela 12: Število vseh jedi.	31

KAZALO GRAFOV

Graf 1: 2. vprašanje fantje do sedmega razreda.	32
Graf 2: 2. vprašanje dekleta do sedmega razreda.	32
Graf 3: 2. vprašanje fantje od osmega razreda.	33
Graf 4: 2. vprašanje dekleta od osmega razreda.	33
Graf 5: 2. vprašanje vsi skupaj.	34
Graf 6: 6. vprašanje do sedmega razreda.	39
Graf 7: 6. vprašanje od osmega razreda.	39

Graf 8: 6. vprašanje vsi skupaj.....	40
Graf 9: 7. vprašanje fantje do sedmega razreda.....	40
Graf 10: 7. vprašanje dekleta do sedmega razreda.....	41
Graf 11: 7. vprašanje dekleta od osmega razreda.....	41
Graf 12: 7. vprašanje fantje od osmega razreda.....	41
Graf 13: 7. vprašanje vsi skupaj.....	42
Graf 14: 8. vprašanje do sedmega razreda.....	43
Graf 15: 8. vprašanje od osmega razreda.....	44
Graf 16: 8. vprašanje vsi skupaj.....	44
Graf 17: 9. vprašanje do sedmega razreda	45
Graf 18: 9. vprašanje od osmega razreda	45
Graf 19: 9. vprašanje vsi skupaj.....	46

KAZALO GRAFOV

Tortni prikaz 1: Malica.....	29
Tortni prikaz 2: Kosilo.....	30
Tortni prikaz 3: Popoldanska malica.....	30
Tortni prikaz 4: Vse skupaj.	31
Tortni prikaz 5: Prvo vprašanje do sedmega razreda.....	32
Tortni prikaz 6: Prvo vprašanje od osmega razreda dalje.	32
Tortni prikaz 7: Prvo vprašanje vsi skupaj.	33
Tortni prikaz 8: Tretje vprašanje do sedmega razreda.....	36
Tortni prikaz 9: Tretje vprašanje od osmega razreda dalje.....	36
Tortni prikaz 10: Četrto vprašanje do sedmega razreda.....	37
Tortni prikaz 11: Četrto vprašanje od osmega razreda dalje.....	38
Tortni prikaz 12: Četrto vprašanje vsi skupaj.....	38

ZAHVALA

Zahvaljujem se svojemu mentorju za pomoč pri raziskovalni nalogi, še posebej pri izdelovanju ankete. Zahvaljujem se tudi svojim staršema, saj sta bila vedno pripravljena pomagati, če česa nisem znal narediti ali napisati, pomagala sta mi tudi pri obiskovanju taborov. Zahvaljujem se tudi učiteljici Neji Lavrič saj mi je pomagala poiskati šolske jedilnike.

POVZETEK

Za to raziskovalno nalogo sem se odločil, ker me zanima zgodovina Osmanskega cesarstva in sem želel ugotoviti kakšna je njegova dediščina pri nas. Raziskovanje sem razdelil na dva dela. V prvem delu sem hotel izvedeti, koliko hrane, ki so jo Turki prinesli k nam, je v šolskih jedilnikih. Zato sem v šolskih jedilnikih od septembra 2022 do februarja 2023 poiskal in izpisal vse te jedi. Postavil sem pet hipotez od katerih sem lahko 1. in 3. delno potrdil, 2. potrdil in 4. ter 5. ovrgel. V drugem delu sem hotel izvedeti koliko moji sovrstniki poznajo turško dediščino pri nas. Zato sva z mentorjem sestavila anketo in jo dala odgovoriti učencem od 6. do 9. razreda ter jo objavila na spletni strani. Postavil sem devet hipotez, od katerih sem štiri potrdil, tri ovrgel, pet pa sem jih le delno potrdil.

KLJUČNE BESEDE

Dediščina, Osmansko cesarstvo, Turki, turški vpadi.

UVOD

Obdobje turških vpadov je bilo eno izmed najpomembnejših in najbolj krvavih v slovenski zgodovini. Na vrhuncu so Turki vpadali celo večkrat letno. Najbolj prizadeto je bilo kmečko prebivalstvo, ki je zaradi tega začelo graditi protiturške tabore. V tem času so se v slovenske dežele začeli priseljevati Uskoki in ponekod, kot v Beli krajini, so njihove navade še danes prisotne. V današnji Sloveniji se turška dediščina kaže tudi v prehrani, priimkih in v ljudskih pravljicah ter literaturi. V teoretičnem delu sem opisal razvoj Osmanskega cesarstva, obdobje turških vpadov in dediščino Turkov v današnjih časih. Moje metode dela so bile branje literature in spletnih virov. Obiskal in ogledal sem si tudi nekaj protiturških taborov. Pri raziskovalnem delu pa sem hotel izvedeti, v kolikšni meri poznajo turško dediščino moji sovrstniki in koliko jedi, ki so jih k nam prinesli Turki, se nahaja v šolskih jedilnikih moje šole. Zato sem postavil naslednje hipoteze:

Hipoteze, povezane s šolskim jedilnikom:

1. **HIPOTEZA:** V šolskem jedilniku se bodo pojavile naslednje jedi: burek, čufti, sarma, pogača, ajvar, jogurt, jedi iz listnatega in vlečenega testa, kebab/ražnjiči in kajmak.
2. **HIPOTEZA:** Najbolj pogosta od vseh jedi bo jogurt.
3. **HIPOTEZA:** Najbolj pogoste jedi bodo jogurt, burek in izdelki iz listnatega testa.
4. **HIPOTEZA:** Najmanj pogosto se bo pojavil ajvar.
5. **HIPOTEZA:** Od vseh jedi na šolskem jedilniku bo 20 % tistih, ki so jih nam predstavili Turki?

Hipoteze, povezane z anketo:

1. **HIPOTEZA:** Tisti, ki obiskujejo 8. ali višji razred, bodo bolje odgovarjali.
2. **HIPOTEZA:** Najboljši odgovori bodo pri vprašanjih 1 in 8.
3. **HIPOTEZA:** Pri 1. vprašanju bo NE največkrat obkrožen odgovor.
4. **HIPOTEZA:** Pri vprašanju 2 bo večina obkrožila NE VEM, če pa bodo obkrožili DA, bo to največkrat pri baklavi, kavi in bureku.
5. **HIPOTEZA:** Na vprašanje o Uskokih bo večina odgovorila napačno.
6. **HIPOTEZA:** Večina bo prepoznala vsaj en priimek, ki je nastal v povezavi s turškimi vpadi.
7. **HIPOTEZA:** Najbolj priljubljeni »turški« jedi bosta burek in jogurt.
8. **HIPOTEZA:** Pri vprašanju 9 bo večina obkrožila grmade ali taborske cerkve.
9. **HIPOTEZA:** Večina bo glede obdobja turških vpadov pravilno napisala vsaj eno stoletje.

1 TEORETIČNI DEL

1.1 VZPON OSMANSKEGA CESARSTVA

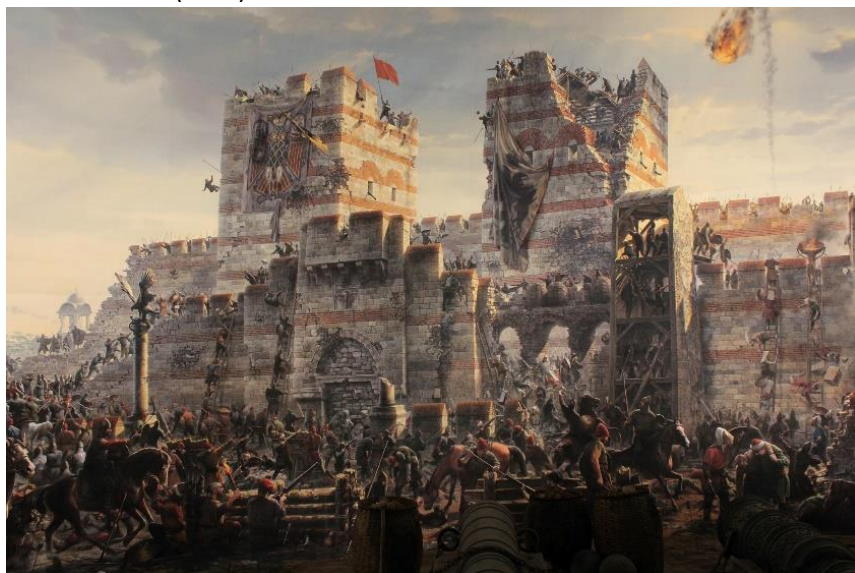
Osmansko cesarstvo (ki je dobilo ime po svojem prvem vladarju Osmanu) se je začelo kot majhen bejluk¹ ob meji z Bizantinskim cesarstvom po razpadu Rimskega sultanata. Na začetku so večinoma napadali kristjane v svetih vojnah. Svete vojne so bile za osmanske vladarje dolžnost, da bi si podredili sosedo in širili ozemlje muslimanov (Simoniti 1990, 7). Ker je bila na začetku večina prebivalstva na njihovem ozemlju krščanske vere, so bili sprva zelo strpni do drugih ver, zahtevali so le višje davke. Leta 1354 so zavzeli Galipoli, prvo mesto na evropskih tleh; s tem se je začelo 564 let osmanskega vladanja v Evropi. Pozneje so premagali Srbe v bitki na Kosovem polju leta 1389 in s tem utrdili svoje ozemlje na Balkanu. Naslednjih sto let so se neprestano širili, z manjšim premorom na začetku 15. stoletja zaradi državljanske vojne. Leta 1396 so premagali križarje pri Nikopolju. Ker se je bitke udeležilo veliko vojakov iz vse Evrope, se je po Evropi začel širiti strah pred Osmani (Simoniti 1990, 18). Takrat so osmanski sultani uvedli devširmo. Podrejene krščanske družine so morale sultanu dajati od 8 do 20 let stare fante, ki so jih potem islamizirali. Najboljše so poslali na dvor, drugi pa so postali janičarji (pred tem so jih dopolnjevali z ujetniki). Janičarji so bili najbolj elitni vojščaki Osmanskega cesarstva (Simoniti 1990, 38).

Slika 1: Osvajanja Osmanskega cesarstva.

¹ Bejluk je seldžuška kneževina v Mali Aziji

Leta 1453 so Osmani zavzeli Konstantinopol, svojo novo prestolnico. S tem so pokončali propadajoče Vzhodnorimsko cesarstvo (Bizanc) in začeli svoje cesarstvo. Veliko grških izobražencev je zbežalo iz Konstantinopla, s sabo pa so vzeli veliko starogrških in rimskih del. Ker jih je večina zbežala v Italijo, so s tem pripomogli k začetku renesanse. Padec Konstantinopla je tudi eden izmed razlogov za evropska raziskovanja, saj zahodni Evropejci niso hoteli trgovati za dobrine iz Azije z Osmani zaradi nezaupljivosti in visokih cen (Vir 1).

Slika 2: Padec Konstantinopla.

Med vladanjem Sulejmana Veličastnega v 16. stoletju je Osmansko cesarstvo doživelo svoj vrhunec. Njegov oče Selim I. je zavzel Sirijo, Egipt in Hedžas (območje Meke in Medine). Bil je tudi prvi osmanski kalif (verski poglavar islama). Sulejman je spremenil pravni in davčni sistem, zato je na vzhodu znan tudi kot Sulejman Kanuni (Zakonodajalec). Zavzel je Ogrsko, Mezopotamijo, Tripolitanijsko (današnja Libija) in Alžirijo. Čas njegovega vladanja je bil tudi zlata doba osmanske umetnosti (Vir 2).

Slika 3: Sulejman Velikaš.

1.2 TURŠKI VPADI

Osmani so vpadali na naše ozemlje z roparskimi skupinami. Njihov namen je bil gospodarsko oslabiliti sosede, zmanjšati možnost protiturških uporov in olajšati bodoče osvajanje tega ozemlja. Zaradi tega je naše ozemlje videlo veliko organizirano turško vojsko le enkrat, ko se je umikala čez Štajersko po neuspešnem napadu na Dunaj (Simoniti 1990, 37 in 207). Drugi razlog za vpade je bila lega slovenskega ozemlja med habsburško Avstrijo in Beneško republiko, saj je del vpadov potekal tudi skozi naše dežele proti Benetkam. Na našem ozemlju so ropali večinoma akindžiji, ki etično sicer niso bili Turki, ampak islamizirano bosansko prebivalstvo (toda uporabljal bom poimenovanje Turki, saj je v večini virov in knjig tudi takšno poimenovanje). Vpadi na slovensko ozemlje so se resneje začeli šele po osmanski osvojitvi Bosne leta 1463, saj je večina vpadov prihajala od tam.

Slika 4: Akindžiji.

1. OBDOBJE 1408–1415

To je najkrajše obdobje, ki označuje začetek turških vpadov. Tedaj še ni bilo organiziranega izčrpavanja dežele, temveč so bili le roparski pohodi. Razlog, zakaj je to obdobje ločeno od drugega, je, da mu je sledilo okoli pol stoletja brez turških vpadov, ko so imeli Celjski dobre diplomatske odnose z Osmani. Večino tega časa je vladal sultan Murat II., ki je celjskemu grofu Ulriku obljubil, da ne bo napadal njegovega ozemlja, saj sta bili njuni ženi sestri. (Vir 3)

Slika 5: Posesti Celjskih grofov.

Prvi turški vpad na slovensko ozemlje je bil leta 1408. Turki so izropali in požgali okolico Metlike. Prišli so iz Bosne, saj so bile razmere tam nestabilne in je tekla vojna z Ogrsko. V tem obdobju so bili štirje vpadi. Najpomembnejši je bil leta 1415, v katerem so Turki vpadli na

Štajersko in prvič do Ljubljane. Oglejski patriarh se je poskusil spopasti s Turki, toda ko je prispel na Kranjsko, Turkov ni bilo več (Simoniti 1990, 43–44). Leta 1416 je Ernest Železni (zadnji, ki je pristal na obred ustoličevanja, in prvi, ki bi povezal Štajersko, Koroško in Kranjsko v skupne habsburške dežele) izdal ukaze za utrjevanje Kranjske proti Turkom.

Ti ukazi so bili:

- Plemiči, ki imajo hiše v Ljubljani, jih morajo dobro pripraviti.
- Če je hiša tam, kjer mora biti obzidje, jo morajo porušiti ali dobro utrditi.
- Meščani morajo zgraditi nasipe, okope in popraviti obzidje.

Toda Turkov dolgo časa ni bilo, strah pred njimi pa je ostal (Simoniti 1990, 45).

2. OBDOBJE 1463–1483

Za slovenske in hrvaške dežele je bil padec Bosne usoden. Zdaj so bile močno ogrožene. Razdeljena in oslABLjena Hrvaška ni mogla narediti ničesar, da bi ustavila turške vojske, saj tudi ogrski kralji niso naredili veliko, da bi ji pomagali (ogrski kralji so bili takrat tudi kralji Hrvaške). Zato so Turki zlahka prišli skozi Hrvaško do ozemlja današnje Slovenije. Življenje povprečnega slovenskega kmeta je bilo že tako težko zaradi številnih vojn v drugi polovici 15. stoletja. To so bile: vojna za celjsko dediščino (1457–1460), boj za ogrsko krono (1457–1464) in medsebojni boji Habsburžanov za nasledstvo Zgornje in Spodnje Avstrije (1461–1463). Zdaj so jim življenje otežili še turški vpadi (Simoniti 1990, 50). V tem obdobju so bili napadi bolje organizirani in hitrejši kot v prvem.

Leta 1469 so po pol stoletja Turki ponovno prišli na slovensko ozemlje. Razdelili so se na tri dele, eden od njih je prišel vse do Ljubljane, drugi pa do okolice Trsta. Kranjski deželni stanovi so sicer zbrali vojsko, a turške vojske niso upali napasti. Turki naj bi ugrabili 8600 ljudi in jih ubili 6000. Vse te in tudi bodoče številke pobitih, ugrabljenih in število Turkov so nezanesljive in verjetno pretirane. Namen Turkov je bil, da ugrabijo čim več ljudi, da jih potem prodajo v suženjstvo. Požigali so cerkve, ubijali starejše, otroke ... Velikokrat se je zgodilo, da so ženske in dekleta do smrti zlorabili (Simoniti 1990, 50–52). Naslednje leto so Turki vpadli kar štirikrat. V letih 1470–1471 je cesar sklical meddeželni zbor Kranjske, Koroške in Štajerske. Na njem so določili finančna bremena za te dežele, ki bi omogočala boljšo obrambo proti Turkom. Davke

so morali plačevati vsi. Določili so tudi, koliko vojščakov morajo plemiči poslati za obrambo dežel. Leta 1472 so Turki vpadli čez Kras v Furlanijo in tako ogrozili tudi Benečane. Cesar je nekatere trge povzdignil v mesta: Kočevje 1471, Krško in Lož 1477, Višnja Gora 1478 (Simoniti 1990, 69).

Slika 6: Turški vojak in ujetniki.

Leta 1476 so Turki dva meseca neovirano ropali po skoraj celotni današnji Sloveniji. Vpadi se niso končali vse do konca tega obdobja, saj so Turki vsako leto vpadali, in sicer večinoma dvakrat ali trikrat letno. Prizadeti so bili vsi konci Slovenije, od Bovca (prišli so tudi do Celovca) do Metlike in od Ljutomera do današnje Italije (Furlanija, Trst). Visoki davki in nenehni turški vpadi so najbolj škodovali kmetom. V poznih 60. letih so se kmetje že zbirali in razpravljali, kako bi se branili pred Turki. Tako je prišlo na Štajerskem do nastanka kmečke zveze. Kmetom, ki se niso hoteli pridružiti zvezi, so grozili z izobčenjem (Simoniti 1990, 70). Leta 1468 se je začel koroški kmečki upor. Hoteli so ubraniti deželo pred Turki, vzeti sodno oblast plemičem in odstaviti duhovnike. Pomagali so jim tudi meščani, saj so tudi oni nasprotovali plemičem. Upor so večinoma zatrli Turki, ki so vpadli na Koroško v času upora (Vir 4). Turki so premagali kmete v bitki pri Kokovcu ob Ziljici in nato še ropali po pokrajini. Ko so Turki odšli, so preostale vodje upora kaznovali še plemiči.

Leta 1483 sta sandžakbega iz Srbije in Bosne z močno vojsko napadla slovenske in hrvaške dežele. Ropala sta po Kranjski, Koroški in po Štajerskem. Ko so se Turki poskušali vrniti v Bosno,

jih je ob reki Uni pričakala krščanska vojska, ki jo je vodil hrvaški ban Matija Gereb. Turki so bili močno poraženi. Po porazu je osmanski sultan Bajezit II. (nasledil je Mehmeda Osvajalca leta 1481) podpisal mirovno pogodbo z ogrskim kraljem Matijem Korvinom za pet let, pozneje sta jo podaljšala še za 3 leta (Simoniti 1990, 75–76). Tako se je končalo najhujše obdobje turških vpadov.

Slika 7: Koroški kmetje in Turki.

3. OBDOBJE 1491–1503

To obdobje je bilo vsekakor manj uničujoče za naše dežele kot prejšnje, toda Turki so še vedno skoraj letno vpadali v slovenske dežele.

Obdobje se je začelo s turškim vpadom na Kranjsko leta 1491. Ropali so po Kranjskem in Štajerskem, toda ni jim šlo vse po načrtih, saj sta kristjanom pomagala dva, ki sta pobegnila iz turškega ujetništva. V Hrušici pri Ljubljani so kmetje (pod vodstvom plemičev) premagali manjšo turško roparsko četo. Pozneje so še Hrvati premagali Turke pri Vrpilu ob Uni. Ta bitka je bila pomembnejša. Ubili so 2300 Turkov in vzeli velik del njihovega plena. Naslednje leto Turki niso prišli do slovenskega ozemlja. Leta 1493 so Turki ponovno prišli nad naše dežele. Ropali so v okolici Ptuja, Celja in prišli vse do Ljubljane. Ko so odhajali domov, jih je na Krbavskem polju pričakala večja hrvaška vojska. Hrvatom je prihajala na pomoč štajerska vojska, toda Hrvati so hoteli vso slavo zase in so bili prepričani v zmago. Turki so jih močno porazili. Umrlo je veliko hrvaških plemičev, šibek položaj Hrvaške pa je postal še slabši. Ostalo plemstvo se je začelo bolj in bolj nagibati k Habsburžanom. Nekateri so predali dele svojega

ozemlja bosanskemu sandžakbegu in morali pustiti Turkom prost prehod čez svoje ozemlje, da niso še oni padli pod turško sabljo. Leta 1495 je ogrski kralj podpisal mirovno pogodbo z Osmani, ki naj bi zaščitila hrvaške in ogrske dežele pred turškim ropanjem. Pogodba ni ustavila turških vpadov, je pa zmanjšala njihovo število. Do leta 1499 so vsako leto prodrli v slovenske dežele in večinoma ropali po Kranjskem, ki je bila tedaj najbolj izmučena zaradi turških vpadov. Leta 1499 so Turki prodrli skozi Kranjsko do Furlanije (zadnji turški vpad v Furlanijo). Leta 1498 je kralj Maksimiljan I. (takrat še ni bil kronan za cesarja) podpisal mirovno pogodbo z Bajezitom II. Tako je Maksimiljanu uspelo zaščititi slovenske dežele pred turškimi vpadi do leta 1511 (Simoniti 1990, 76, 78, 79, 206).

Slika 8: Bitka na Krbavskem polju.

4. OBDOBJE 1520–1547

Obdobje se začne z začetkom vladanja Sulejmana kot desetega sultana Osmanskega cesarstva. Med letoma 1503 in 1520 je bilo v primerjavi z drugimi leti precej manj turških vpadov (le dva velika), je pa naše kraje prizadela beneško-habsburška vojna (1508–1516). Benečanom je uspelo prodreti globoko na slovensko ozemlje in najbolj prizadeta pokrajina je bila ponovno Kranjska (Simoniti 1990, 104). Leta 1515 se je začel tudi veliki slovenski kmečki upor (boj za »staro pravdo«). Razlogi zanj so bili visoki davki zaradi vojne in opustošenost od prejšnjih turških vpadov. Bil je največji kmečki upor pri nas, toda zaradi slabe organizacije in slabše

oborožitve je bil upor zatrt. Plemiči so po njem kmetom naložili še nov davek in na splošno so se razmere še poslabšale (Vir 3).

Leta 1519 je Ferdinand I. postal nadvojvoda avstrijskih dežel. Posvetil se je utrditvi obrambe slovenskih in hrvaških dežel proti Turkom. Na začetku je z dogovorom z ogrskim kraljem prevzel nekaj trdnjav na Hrvaškem. Nato je izboljšal situacijo tudi na Slovenskem. Gradovi in mesta so bili bolj učinkovito in moderno utrjeni, prihajali so italijanski mojstri, da so pomagali pri gradnji. Naredili so močno verigo trdnjav in mesta, kot na primer Maribor, Ptuj in Brežice, ki so jih bolj utrdili. Zgradili so tudi dolinske pregrade (npr. Jezersko v Kotljah pri Ravnah). Izboljšali so tudi obveščevalno službo, da Turki ne bi bili več tako neopazni in da bi dežele imele več časa, da se pripravijo (Simoniti 1990, 112–114). Vsi ti ukrepi so potrebovali nekaj let, da so začeli delovati, a na dolgi rok so zmanjšali učinkovitost vpadov in izboljšali obveščanje o bližajoči se turški nevarnosti.

Zaradi Sulejmanovih ambicij v Evropi so se v slovenskih deželah ponovno pojavili turški akindžiji. Leta 1522 so Turki prvič po šestih letih napadli Dolenjsko in Notranjsko. Leta 1526 je Sulejman premagal Ogre v bitki pri Mohaču in Ogrska je izgubila svojo neodvisnost. Osmani so podpirali Ivana Zapoljo za ogrskega kralja, medtem ko je Ferdinand sebe razglasil tudi za kralja Ogrske. Uspelo mu je pridobiti Hrvaško, toda za Ogrsko se je moral boriti z Osmani. V poznih dvajsetih letih 16. stoletja so Turki večinoma ropali po slovenskih deželah, da bi prisilili Ferdinanda, da razporedi nekaj čet na Slovensko, kar bi ga omejilo na Ogrskem. Osmanom je uspelo priti vse do Dunaja, ki pa ga niso mogli zavzeti. Ferdinandu je uspelo s Sulejmanom podpisati mirovno pogodbo, ki je dala slovenskim deželam tri leta predaha pred večjimi turškimi vpadi.

V prejšnjih enajstih letih so Turki vsako leto prodrli na naše ozemlje. Najbolj prizadeta območja so bila Bela krajina, okolica Kočevja, Kras in Istra. Čeprav so bili turški vpadi v teh letih kar številčni, so bili vpadi v 15. stoletju še vedno bolj obsežni in uničujoči (Simoniti 1990, 126 in 136). Po premirju so turški vpadi postajali manjši in redkejši. Večinoma so vpadale samo majhne roparske skupine martolozov², ki so ropale po mejnih področjih.

² Martoloz je pripadnik turške vojske, ki je ropal, stražil nevarne poti in opravljal obveščevalno službo.

Slika 9: Bitka pri Mohaču.

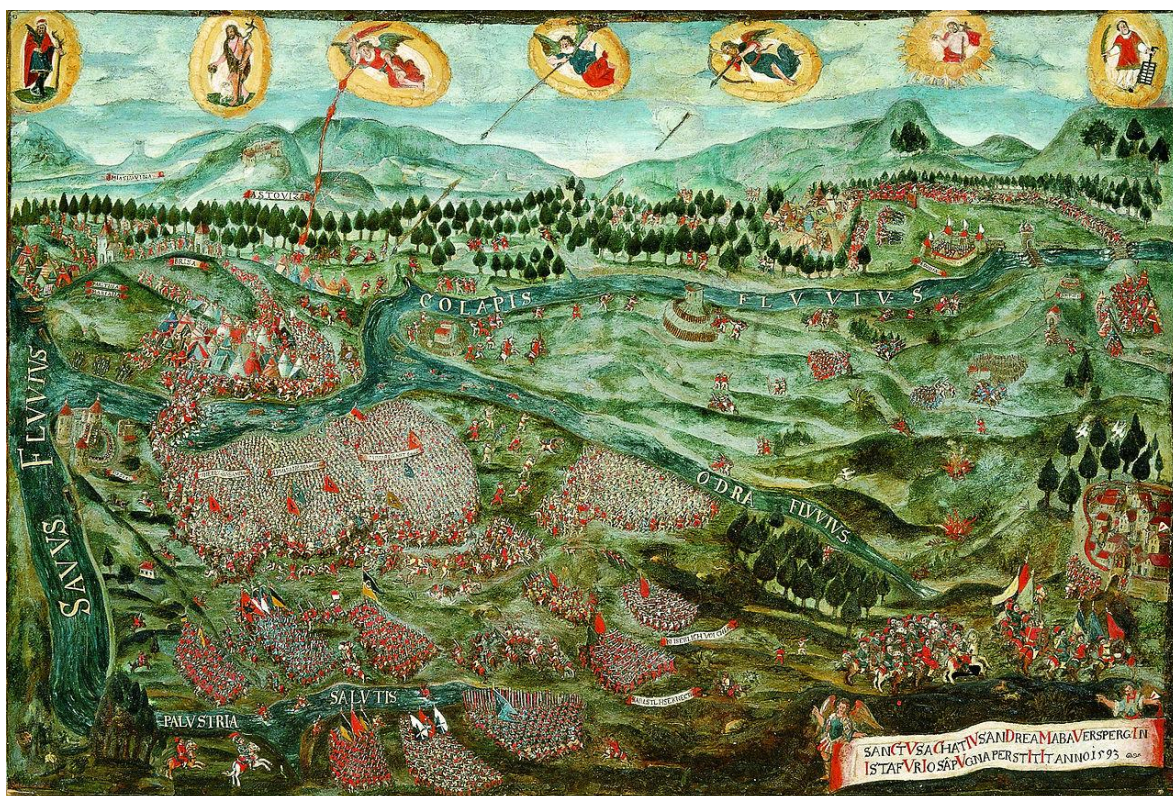
Leta 1540 se je začela nova vojna za Ogrsko zaradi smrti Ivana Zapolje. Med vojno se je število vpadov malo povečalo. Leta 1547 je Ferdinand sklenil novo premirje s Sulejmanom, po katerem so si Turki priključili večino Ogrske, le skrajni severni in zahodni deli so ostali pod Habsburžani, Transilvanija pa je postala vazal Osmanskega cesarstva.

5. OBDOBJE 1547–1593

To so bila zadnja leta turških vpadov. V tem kar dolgem obdobju ni bilo velikih turških vpadov. Manjši vpadi so bili veliko manj učinkoviti kot tisti iz prejšnjih obdobj. Velikokrat so k nam prihajale samo majhne čete (nekaj vojščakov), ki so samoiniciativno ropale sosednje dežele z drugačno vero (Simoniti 1990, 155). Toda turške nevarnosti ni bilo konec. Čeprav se je število vpadov zmanjšalo v slovenskih deželah, je bilo na Hrvaškem in v Slavoniji stanje še vedno obupno.

Leta 1559 je Kranjska doživela zadnji večji turški vpad. Turki so ropali okoli Cerknice, Pivke, Planine in Klane. Pet let pozneje je umrl Ferdinand I., ki je bil zadnjih osem let svojega življenja tudi cesar. Po njegovi smrti je slovenskim deželam vladal Karel II. Kmalu za Ferdinandom je leta 1566 umrl Sulejman Veličastni (po njegovi smrti se je za Osmansko cesarstvo začel dolg in počasen zaton, ki so ga občutile tudi slovenske dežele). Leta 1575 so Turki napadli Hrvaško s 3000 možmi. Krščanska vojska jim je prišla naproti. Zbrali so se pri Budačkem in preden so se uredili, so jih že napadli Turki. Kristjani so bili premagani, v tej bitki pa je umrl tudi Herbert Turjaški. V drugi polovici 80. let je bilo vpadov zelo malo, kar je trajalo do leta 1590. Takrat je sultan sklenil mir s Perzijo in takoj so se začeli vpadi na obmejna področja (Simoniti 1990, 178 in 188).

Turki so leta 1592 napadli Hrvaško z 12.000 vojaki, zasedli so Bihač in nadaljevali do Siska, kjer so se spopadli s krščansko vojsko, ki je bila sestavljena iz vojakov iz slovenskih (vodil jih je Andrej Turjaški), hrvaških (vodil jih je ban Tomaž Erdödy) in nemških dežel (vodil jih je Ruprecht Eggenberg). Vojska je štela 5000 mož. V bitki pri Sisku so Turki doživeli hud poraz (krščanske vojake je pohvalil tudi papež). Po tej bitki se je začela dolga vojna (1593–1606), toda za hrvaške in slovenske dežele je pomenila konec neposredne turške nevarnosti (Simoniti 1990, 194).

Slika 10: Bitka pri Sisku.

1.3 PROTITURŠKI TABORI

V času turških vpadov v slovenske dežele so bili napadalcem najbolj izpostavljeni kmetje. Medtem ko so se meščani lahko skrili za mestno obzidje in plemiči v svoje gradove, kmetom to velikokrat ni bilo dovoljeno. Zato so se že zgodaj odločili, da bodo sami poskrbeli za svojo varnost in naredili svoje protiturške utrdbe. Tabori so eden izmed razlogov, zakaj so slovenski kmetje sploh preživeli in so morda deloma omogočili obstoj slovenskega naroda.

Slika 11: Moja slika tabora nad Cerovim.

Tabore so začeli graditi okoli leta 1471. Najbolj intenzivno gradijo tabore v drugi polovici 15. stoletja in na začetku 16. stoletja, ko so bili vpadi najbolj pogosti. Večinoma so bili grajeni na majhnih gričih okoli cerkev. Na Koroškem so postavljali tudi dolinske pregrade, da bi preprečili Turkom vdor na Koroško (Fister 1975, 17). Do konca 15. stoletja je nastalo približno 400–500 taborov (Fister 2006, 34). S tabori so zavarovali sebe in svoje dragocenosti. Če so tabori imeli stolpe, so bile v njih velikokrat kašče. Toda te majhne utrdbe niso mogle zdržati dolgega turškega obleganja.

Fevdalci in nekateri cerkveni oblastniki so nasprotovali gradnji taborov, ker so se bali, da bodo spodbudili kmete k uporom. Imeli so prav. Tabori so postali središča kmečkih uporov med obdobjem turških vpadov in po njem (Fister 1975, 18 in 19). Nekaj taborov jim je zato uspelo podreti že v 16. stoletju. Poznamo pa tudi nekaj izjem, ko so nekateri fevdalci podpirali gradnjo

taborov in jih tudi priključili k svojim grajskim kompleksom. Takšni primeri so: Šilentabor, grad Pobrežje in grad Polane (Fister 1975, 18). S koncem turških vpadov se je končala tudi uporaba taborov. Nekaj so jih uporabljali še v 17. stoletju med kmečkimi upori, toda pozneje so jih večinoma nehali vzdrževati. Večina taborov je bila uničena ali je propadla v 18. in 19. stoletju, zato jih je danes zelo malo dobro ohranjenih.

Slika 12: Šilentabor.

1.4 USKOKI

Uskoki so bila balkanska ljudstva, ki so zbežala pred Osmani. Naselili so se na ozemlje Hrvaške, Ogrske, Habsburške monarhije in Beneške republike (Vir 5). Večinoma so bili pravoslavne vere. Na Slovensko so začeli prihajati v 20. letih 16. stoletja. Naseljevali so se večinoma v Beli krajini, Istri, na Gorjancih in v okolici Ptuja. V zameno za to, da so se lahko naselili, so bili nekaj let oproščeni davkov in so bili po potrebi vpoklicani v vojaško službo.

1.5 DEDIŠČINA TURKOV V DANAŠNJI SLOVENIJI

VPLIVI TURŠKIH VPADOV V SLOVENSKIH IMENIH KRAJEV IN PRIIMKIH

Turški vpadi so na današnjo Slovenijo vplivali na mnoge načine, ena izmed najpomembnejših posledic pa so imena krajev in priimkov. Po Sloveniji je več kot petdeset krajev z imeni Tabor ali Podtabor. Grmada je pogosto ime za hribe, na katerih so jih postavljali.

Zanimivosti: obstaja kraj Turška jama, kamor so se zatekali ljudje pred Turki. Bežigrad je dobil svoje ime, ker se je tam utaboril Turški beg pred obleganjem Ljubljane leta 1472. Legenda pravi, da so Turki zbežali s Šmarne gore v soboto ob pol dvanajstih, zato še danes na Šmarni gori zvonovi zvonijo ob tej uri, cerkev pa se imenuje sv. Sobota (Vir 6).

Nekaj slovenskih priimkov ima tudi turške korenine saj strokovnjaki pravijo, da jih nosijo nasledniki turških ujetnikov, ki so ostali na Slovenskem. Ti priimki so: Beg (105 prebivalcev), Turk (3,328) , Oman (712), Stupan (108), Jančar (784), Šalamun (476).

Bolj pogosti so priimki, ki smo jih dobili od priseljenih Uskokov: Hrovat (1.942), Horvat (9,315 – drugi najbolj pogost priimek v Sloveniji), Horvatin (5), Skok (1.789), Smuk (137), Vlašič (191), Bezjak (1.391), Bizjak (3.123), Vizjak (265), Matijašič (21), Lukežič (182), Arčon (207), Vlah (62) (Vir 7).

DEDIŠČINA TURKOV V SLOVENSKI LITERaturi

Spomin na turške vpade se je ohranil tudi v ljudskem izročilu, kjer so Turki opisani kot krvoločni sovražniki. Ti stereotipi so se prenesli tudi v sodobno slovstvo.

Primeri ljudskega in sodobnega slovstva:

- Peter Klepec: Peter Klepec s pridobljeno močjo premaga Turke in postane junak svojih krajev (ljudska).
- Kralj Matjaž: V nekaterih interpretacijah kmet, ki je padel v boju proti Turkom (ljudska). Nastal je po vzoru zgodovinske osebe Matije Korvina (1443–1490), ki je bil kralj Ogrske, Češke in nadvojvoda Avstrije ter se je tudi uspešno boril proti Turkom.
- Martin Krpan: Bori se s turškim velikanom (avtor: Fran Levstik).
- Jurij Kozjak, slovenski janičar: Dedič gradu Kozjak, ki je bil prodan Turkom. Ko odraste, se vrne v slovenske dežele kot janičar. Toda ko vidi svojega očeta, zapusti Turke in se vrne v svoj dedni grad (avtor: Josip Jurčič).

TURCIZMI

Zaradi veliko izpostavljanja turških besed v času turških vpadov je v današnjem slovenskem jeziku veliko besed, ki smo jih prevzeli od Turkov. Te besede se imenujejo turcizmi. Toda veliko turcizmov nismo prevzeli od Turkov neposredno, ampak smo jih posredno prevzeli od Hrvatov, Srbov in tudi Nemcev, oni pa so jih prevzeli od Turkov.

Turcizme v hrani bom naštel v naslednjem poglavju; če ne napišem, prek katerega jezika smo jih prevzeli pomeni, da smo jih prevzeli preko hrvaščine (Vir 8). Vsa etimološka gesla sem poiskal v etimološkem slovarju na portalu Fran (Vir 9). Turcizmi v slovenskem jeziku so:

- admiral: »najvišji vojaški čin v mornarici ali nosilec tega čina«
Besedo smo prevzeli iz nemščine (*Admiral*), oni pa so jo prevzeli iz francoščine (*amiral*) ali pa iz turščine (*amiral*), oba jezika pa iz arabščine (*al amir*).
- baker: »kovina rdeče barve« Po turško *bakir*.
- bedak: »neumen človek« Po turško *bedaf*, oni so pa prevzeli iz perzijščine (*bedak*). V perzijščini pomeni hudobnež ali pokvarjenec.
- čutara: »steklenici podobna lažja posoda za nošenje pijače.«
Po turško *çotra*, ki pomeni majhna lesena posoda za vodo. Beseda morda izvira iz grščine (*kotýlē*).
- džezva: »spodaj široka, zgoraj zožena posoda za kuhanje turške kave«
Po turško *cezve*. Izvira iz arabščine (*džezva*), prvotni pomen je posoda za kuhanje (kave).
- jarek: »v zemljo narejena ožja podolgovata vdolbina«
Po turško *hendek*.
- kalup: po turško *kalip*, oni so prevzeli iz grščine (*kālópous*), kar pomeni lesena noga ali čevljarsko kopito.
- karavana: »skupina zaradi varnosti skupaj potujočih ljudi, zlasti trgovcev, romarjev«
Besedo smo dobili prek nemščine iz turščine. Original iz perzijščine (*kārwan*)
- kiosk: »majhna hišica na prostem za prodajanje časopisov, jestvin, drobnih predmetov« Prevzeli smo jo prek nemščine iz turščine (*köşk*). Beseda izvira iz perzijščine (*kušk*) in pomeni galerija, balkon, sprejemna dvorana.

- tabor: »utrdba za obrambo kmečkega prebivalstva pred Turki od srede 15. do konca 16. stoletja, navadno ob cerkvi na vzpetini«
je več pomenov Prevezli smo jo iz češčine (*tábor*) ali iz turščine (*tabýur*).
- tulipan: »okrasna rastlina s pokončnim čašastim cvetom in črtalastimi listi«
Prevezli prek nemščine iz turščine (*tülbend*), kar pomeni turban, saj jih je roža spominjala nanj.

TURŠKI VPLIVI V SODOBNI SLOVENSKI KULINARIKI

Na slovensko ozemlje so v času turških vpadov in kasneje Turki ali islamizirano balkansko prebivalstvo prinesli številne jedi in načine, kako jih pripraviti. Skoraj vsak dan verjetno jemo nekaj, kar so v Evropo prinesli Turki/Osmani. Toda pri številnih jedeh je težko ugotoviti, od kod izvirajo, in je zaradi tega veliko držav, ki imajo iste jedi za svoje. Možno je tudi, da nekaterih jedi niso prvi pripravili Turki, ampak kakšno drugo ljudstvo in so jih Turki le predstavili nam ali pa so bile kasneje prilagojene ali nekoliko spremenjene. Vsa etimološka gesla sem poiskal etimološkem slovarju na portalu Fran (Vir 9). Jedi, ki so jih na naše ozemlje prinesli Turki, so:

- **burek:** »izvorno orientalsko pecivo iz listnatega testa z nadevom«. Beseda je prevzeta iz turščine.

Slika 13: Burek.

- **jogurt:** »kislo mleko iz segretega mleka z dodatkom mlečnokislinskih bakterij«
Izhaja iz centralne Azije. Beseda je prevzeta iz nemščine po turškem korenu *yoğun*.
- **čufti:** »mesne kroglice, po navadi iz govedine ali ovčetine, z omako«
V angleščini so znani kot švedske kroglice, saj jih je na Švedsko prinesel Karel XII., ker so mu bile zelo všeč v osmanskem ujetništvu. Beseda čufti je poslovenjena in izvira iz Perzije (*koftan*), kar pomeni mleti, sekljati ali tolči.

- **sarme:** »jed iz mletega mesa z rižem in začimbami, zavitega zlasti v liste navadno kislega zelja«
Beseda izvira iz turščine (*sarma*) in pomeni »kar je zavito«.
- **kajmak:** »mazav mlečni izdelek iz zorjene smetane kuhanega ovčjega, kravjega mleka«
Izvira iz centralne Azije. Beseda je povzeta iz turščine (*kaymak*).

Slika 14: Kajmak.

- **ajvar:** »hladna omaka iz pečenih paprik, jajčevcev, feferonov in česna«
Beseda izvira iz turščine (*hayvar*).
- **kebab/ražnjič:** »jed iz mariniranega govejega, piščančjega ali jagnječjega mesa, v plasteh nataknenega na raženj, z dodano zelenjavo in omako, navadno v posebni vrsti kruha«
Obstaja več vrst: šiš, doner ... Ražnjič je slovenska beseda za kebab na palici. Možno je, da ražnjiča sploh nismo prevzeli od Turkov, saj beseda ni turška.
- **listnato testo:** vrsta nekvašenega testa iz moke in vode, v katerega se tudi umeša maščobo. Uporabljen je pri jedeh, kot sta baklava in rogljiček. Značilno je tudi, da je testo razdeljeno na zelo tanke plasti.
- **vlečeno testo:** je testo, ki se ga razvalja in razvleče. Uporabljen je pri baklavah, zavitkih in bureku. Izvira z Balkana in Bližnjega vzhoda.
- **čevapčiči:** »na žaru pečen svaljek sesekljanega mesa«
Po turško *kebab* (po slovensko je čevapčič zaradi slovanske pomanjševalnice). Beseda izvira iz arabščine (*kabāb*) in pomeni pečen.

Slika 15: Čevapčići z lepinjo in čebulo.

- **kava:** »pijača, ki nastane iz drobljenih zrn iz semen kavovca«

Beseda je prevzeta iz turščine (*kahve*). Na splošno pa kava izvira iz pokrajine Qafa v Etiopiji.

Slika 16: Turška kava.

- **rakija/žganje:** »žgana alkoholna pijača zlasti iz sadja«

Rakija je zastarela beseda za žganje, v Sloveniji se uporablja na obmejnih področjih s Hrvaško v Istri. Beseda rakija izvira iz turščine (*raki*). Raki je sorodna beseda z arrak, ki je izposojenka iz arabščine in pomeni pot ali znoj.

2 RAZISKOVALNI DEL

2.1 VPLIV TURŠKE KULINARIKE V ŠOLSKI PREHRANI

Zanimalo me je, koliko in katere jedi, ki so jih Turki prinesli k nam, najdemo na našem šolskem jedilniku. Našo učiteljico gospodinjstva Nejo Lavrič sem prosil za jedilnike od septembra 2022 do februarja 2023, in sicer za kosila, dopoldanske in popoldanske malice. V teh obrokih sem iskal naslednje jedi: burek, jogurt, čufti, sarme, kajmak, ajvar, kebab in jedi iz listnatega ter vlečenega testa.

2.1.1 ANALIZA PODATKOV

Burek je bil na jedilniku enkrat v septembru, novembru, decembru in februarju. Skupaj pa štirikrat. Vedno je bil pri dopoldanski malici z jogurtom. Nikoli ni bil glavna jed pri kosilu.

BUREK

	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.
malica	1		1	1		1
kosilo						
pop. malica						

Tabela 1: Burek v šolskih obrokih

Jogurt je bil na jedilniku v vseh mesecih. Najpogosteje pri popoldanski malici, najmanjkrat pa pri kosilu. Večinoma sem pri kosilu našel jogurtovo polivko. Šestkrat sem našel sadni jogurt, petkrat pri popoldanski in enkrat pri dopoldanski malici. Skupaj se je jogurt pojavil devetnajstkrat.

JOGURT

	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.
malica	1		1	1	1, 1(sadni)	1
kosilo	1		1 (polivka)		1, 1(polivka)	
pop. malica	1	2	2 (sadni)	1 (sadni)	2 (sadni)	1

Tabela 2: Jogurt v šolskih obrokih

Čufti so bili na jedilniku le enkrat pri septembrskem kosilu. Nikoli jih nismo imeli za malico.

ČUFTI

	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.
malica						
kosilo	1					
pop. malica						

Tabela 3: Čufti v šolskih obrokih

Sarme so se pojavile le enkrat, v decembrskem kosilu. Nikoli pa za malico.

SARME

	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.
malica						
kosilo				1		
pop. malica						

Tabela 4: Sarma v šolskih obrokih

Kajmak je bil na jedilniku enkrat v septembru in enkrat v novembru, v decembru pa dvakrat. Dvakrat sem ga našel pri dopoldanski malici, dvakrat pa pri popoldanski malici. Skupaj je bil na jedilniku štirikrat.

KAJMAK

	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.
malica			1	1		
kosilo						
pop. malica	1			1		

Tabela 5: Kajmak v šolskih obrokih

Ajvar je bil na jedilniku po enkrat v novembru in januarju. Našel sem ga pri dopoldanski malici in kosilu, nikoli pa se ni pojavil pri popoldanski malici. Skupaj torej dvakrat.

AJVAR

	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.
malica					1	
kosilo			1			
pop. malica						

Tabela 6: Ajvar v šolskih obrokih

Kebab ali ražnjič se je na meniju kosil pojavil dvakrat, in to v septembru in novembru. Vedno je imenovan kot piščančji ražnjič. Nikoli se ni pojavil pri malicah.

KEBAB/RAŽNJIČ

	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.
malica						
kosilo	1 (piščančji)		1 (piščančji)			
pop. malica						

Tabela 7: Kebab/ražnjič v šolskih obrokih

Listnato testo sem našel na jedilniku štirikrat kot rogljiček (septembra, novembra, decembra in januarja), dvakrat kot zavitek (novembra in januarja) in enkrat kot navihanček (oktober). Zavitek se je pojavil samo pri kosilu, navihanček in rogljiček pa pri dopoldanski in popoldanski malici. Skupaj sem pecivo iz listnatega testa na jedilnikih našel sedemkrat.

LISTNATO TESTO

	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.
malica	1 (rogljič)				1 (rogljič)	
kosilo			1 (zavitek)		1 (zavitek)	
		1 (navihanček)	1 (rogljič)	1 (rogljič)		

Tabela 8: Listnato testo v šolskih obrokih

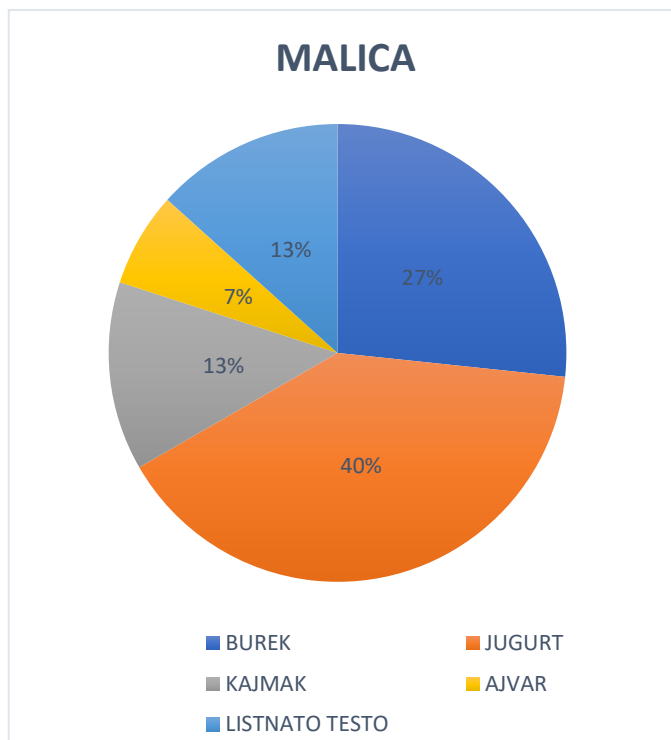
Jedi iz vlečenega testa na jedilniku nisem našel z izjemo bureka, ki sem ga štel posebej.

Pri dopoldanski malici sem zabeležil naslednje jedi in pijače: burek, jogurt, kajmak, ajvar in jedi iz listnatega testa (rogljiček). Najbolj pogosto se je pojavil jogurt. Najmanj pogosto sem našel ajvar. Skupaj se je pojavilo petnajst jedi in pijač, ki imajo turški izvor.

DOPOLDANSKA MALICA

JEDI	ŠTEVILO
BUREK	4
JUGURT	6
ČUFTI	0
SARMA	0
KAJMAK	2
AJVAR	1
KEBAB/RAŽNJIČ	0
LISTNATO TESTO	2
VLEČENO TESTO	0

Tabela 9: Število jedi pri malici

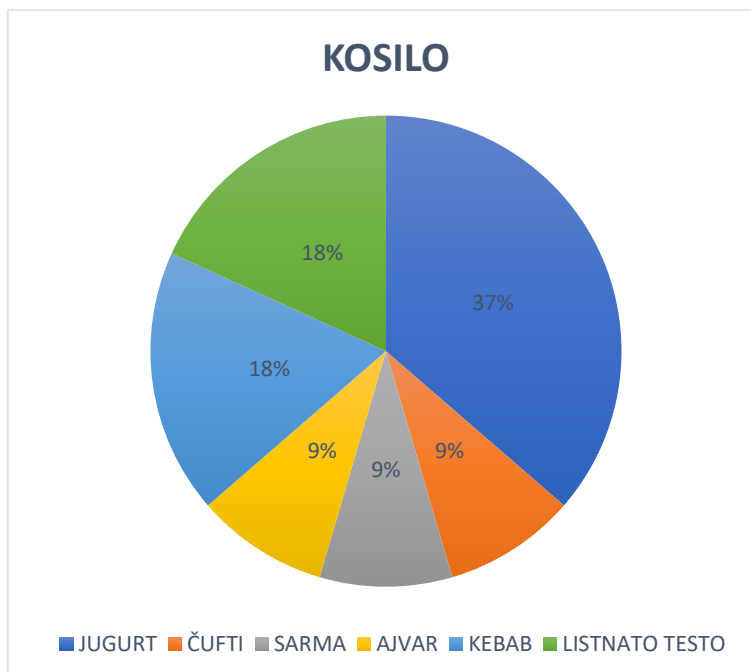
Tortni prikaz 1: Malica.

Na jedilniku za kosilo sem našel jogurt, čufte, sarmo, ajvar, kebab/ražnjiče in jed iz listnatega testa (zavitek). Najpogosteje se je pojavil jogurt, toda večinoma kot priloga – jogurtova polivka. Najbolj redke jedi so bile čufti, sarme in ajvar (le po enkrat). Skupno sem jih zabeležil enajstkrat.

KOSILO

JEDI	ŠTEVILO
BUREK	0
JUGURT	4
ČUFTI	1
SARMA	1
KAJMAK	0
AJVAR	1
KEBAB	2
POGAČA	0
LISTNATO TESTO	2
VLEČENO TESTO	0

Tabela 10: Število jedi pri kosilu

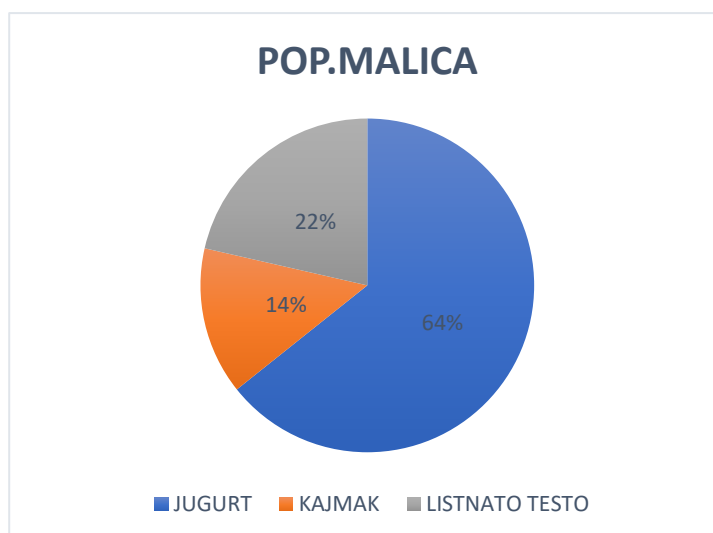
Tortni prikaz 2: Kosilo.

Pri popoldanski malici so se pojavile naslednje jedi: jogurt, kajmak in jedi iz listnatega testa (dvakrat rogljiček in enkrat navihanček). To je obrok z najmanj raznolikimi jedmi. Od naštetih se je najpogosteje pojavil jogurt (devetkrat) in najmanj pogosto kajmak (dvakrat). Vse jedi, ki imajo turški izvor, so se skupaj pojavile štirinajstkrat.

POPOLDANSKA MALICA

JEDI	ŠTEVILO
BUREK	0
JUGURT	9
ČUFTI	0
SARMA	0
KAJMAK	2
AJVAR	0
KEBAB	0
POGAČA	0
LISTNATO TESTO	3
VLEČENO TESTO	0

Tabela 11: Število jedi pri popoldanski malici

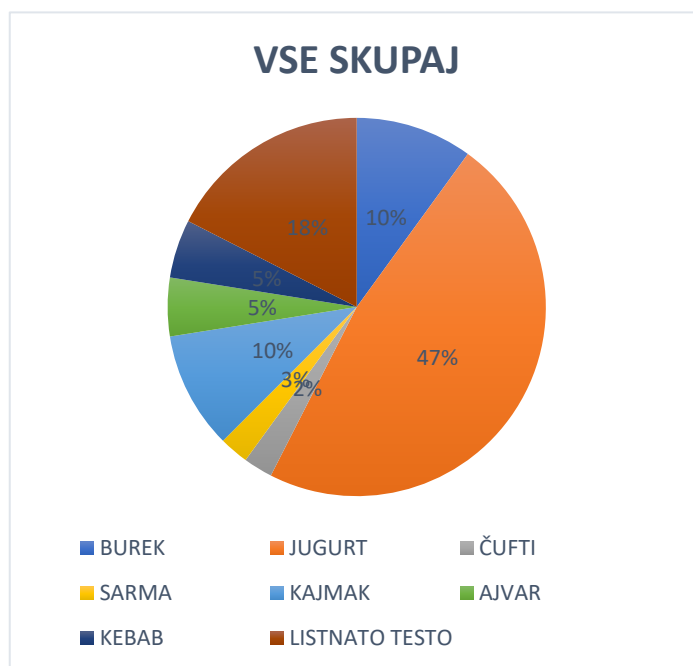
Tortni prikaz 3: Popoldanska malica.

Če pogledamo vse obroke skupaj, so jedi iz listnatega testa edine, ki se na jedilniku niso nikoli pojavile. Najpogosteje se je pojavil jogurt (devetnajstkrat), najmanj pogosto pa sarme in čufti (obe enkrat). Vse jedi skupaj so se pojavile štiridesetkrat. Šolskih obrokov od septembra do konca februarja je bilo 330. 12 % od vseh teh obrokov je imelo vsaj eno jed, ki so nam jo predstavili Turki.

VSE SKUPAJ

JEDI	ŠTEVILO
BUREK	4
JUGURT	19
ČUFTI	1
SARMA	1
KAJMAK	4
AJVAR	2
KEBAB	2
LISTNATO TESTO	7
VLEČENO TESTO	0

Tabela 12: Število vseh jedi

Tortni prikaz 4: Vse skupaj.

2.2 ANKETA O DEDIŠČINI TURKOV PRI NAS

Zanimalo me je še ali učenci naše šole poznajo dediščino Turkov pri nas. Zato sem anketiral učence od šestega do devetega razreda med uro zgodovine. Vse ankete sem razdelil v dve skupini do sedmega razreda in od osmega razreda dalje ter dodal še rezultate spletne ankete. Skupno sem dobil 178 izpolnjenih anket. Zaradi 2. in 7. vprašanja sem jih razdelil še na fante in dekleta, ker sem mi je zdelo, da bo pri teh dveh vprašanjih razlika med spoloma. Na vprašanja 3, 4, 5, in 10 so lahko odgovarjali z da, ne in ne vem. Pri vprašanjih 5 in 10 pa so morali sami napisati odgovor. Vsa vprašanja razen 5., 9. in 10. so imela tudi nekaj neveljavnih odgovorov (niso odgovorili ali so obkrožili dva naenkrat), pri 5. in 10. vprašanju pa sem neveljavne odgovore štel pod napačne.

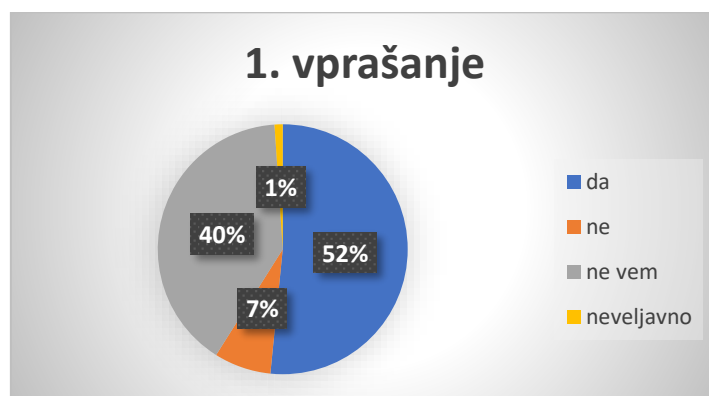
2.2.1 ANALIZA PODATKOV

Vprašanje 1: Ali so Turki kdaj zasedli naše kraje?

Pravilni odgovor je ne.

Do sedmega razreda (95)³

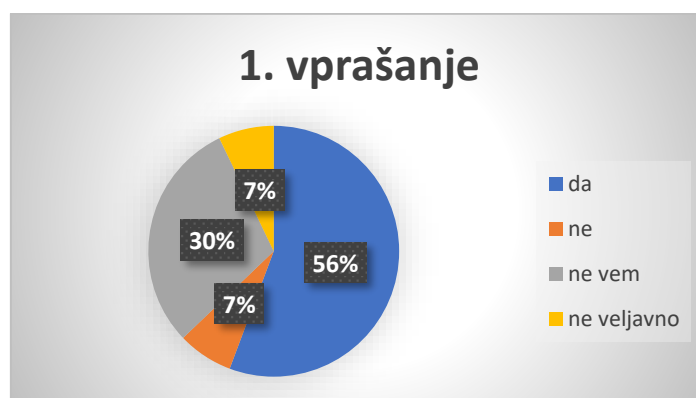
DA je bil najbolj pogost odgovor (49), za njim NE VEM (38) in na koncu NE (7). En odgovor je bil neveljaven.

Tortni prikaz 5: Prvo vprašanje do sedmega razreda.

Od osmega razreda dalje (70)

DA je bil najbolj pogost odgovor (39), za njim NE VEM (21) in na koncu NE (5). Zabeležil sem pet neveljavnih odgovorov.

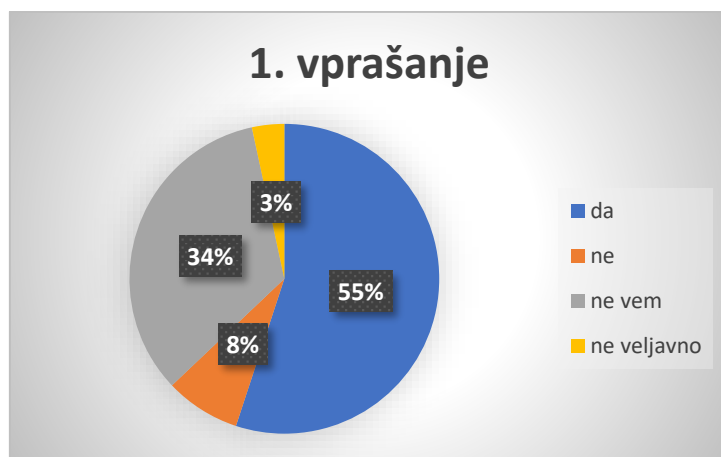

Tortni prikaz 6: Prvo vprašanje od osmega razreda dalje.

Vsi skupaj (178)

DA je bil najbolj pogost odgovor (98), za njim NE VEM (60) in na koncu NE (14). Zabeležil sem 6 neveljavnih odgovorov.

³ Številka v oklepaju pomeni število izpolnjenih anket.

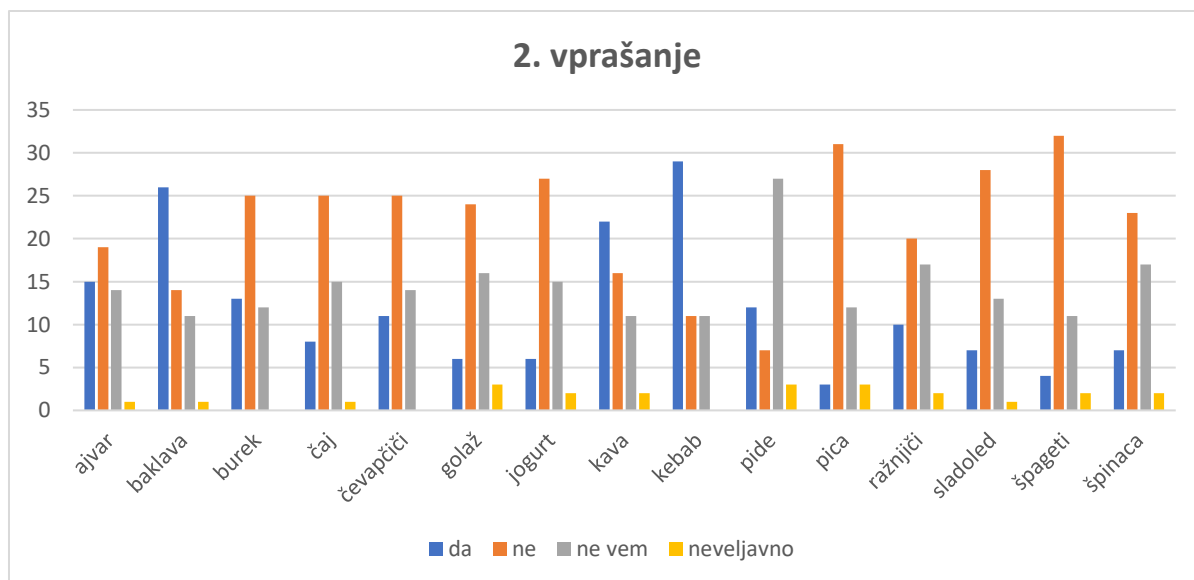
Tortni prikaz 7: Prvo vprašanje - vsi skupaj.

Ugotovitve: žal je večina napačno odgovorila na to vprašanje, saj Turki nikoli niso zasedli naših krajev. Le majhen odstotek je odgovoril pravilno. Med obema skupinama ni bilo bistvene razlike.

Vprašanje 2: Katera od naslednjih jedi in pijač je »turška« (izvira iz Osmanskega cesarstva)?

Fantje do sedmega razreda (51)

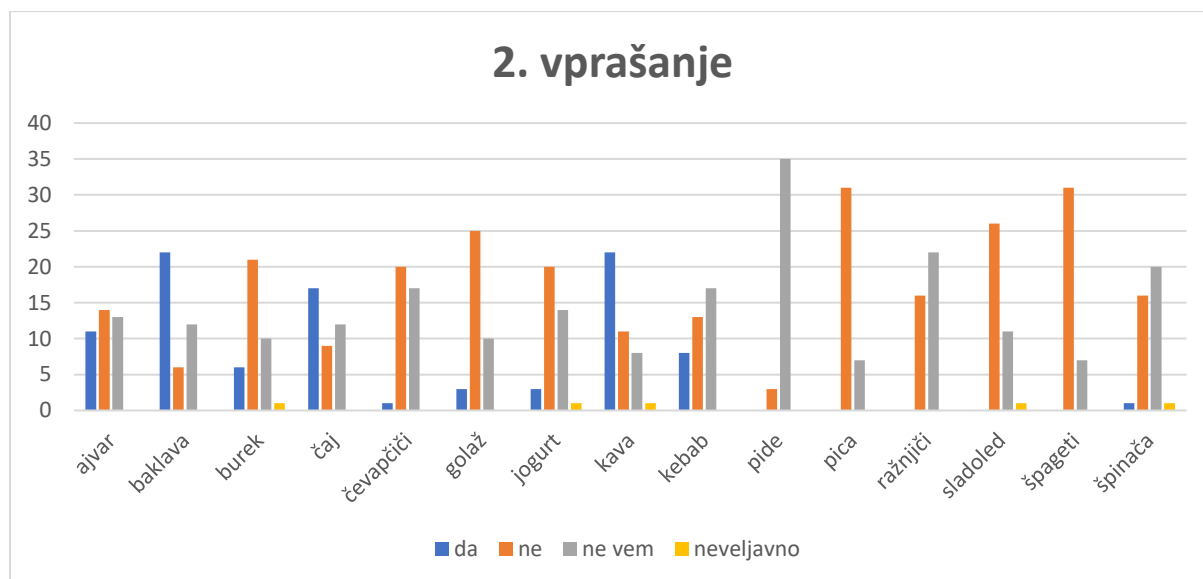
Kebab (29 DA), kava (22) in baklava (26) so bili najbolj prepoznani kot jedi in pijača, ki so nam jih prinesli Turki. Jogurt (27 NE), čevapčiči (25) in burek (25) pa so bile najmanjkrat prepoznane jedi in pijače, ki so jih k nam prinesli Turki. Bilo je triindvajset neveljavnih odgovorov.

Graf 2: 2. vprašanje fantje do sedmega razreda.

Dekleta do sedmega razreda (44)

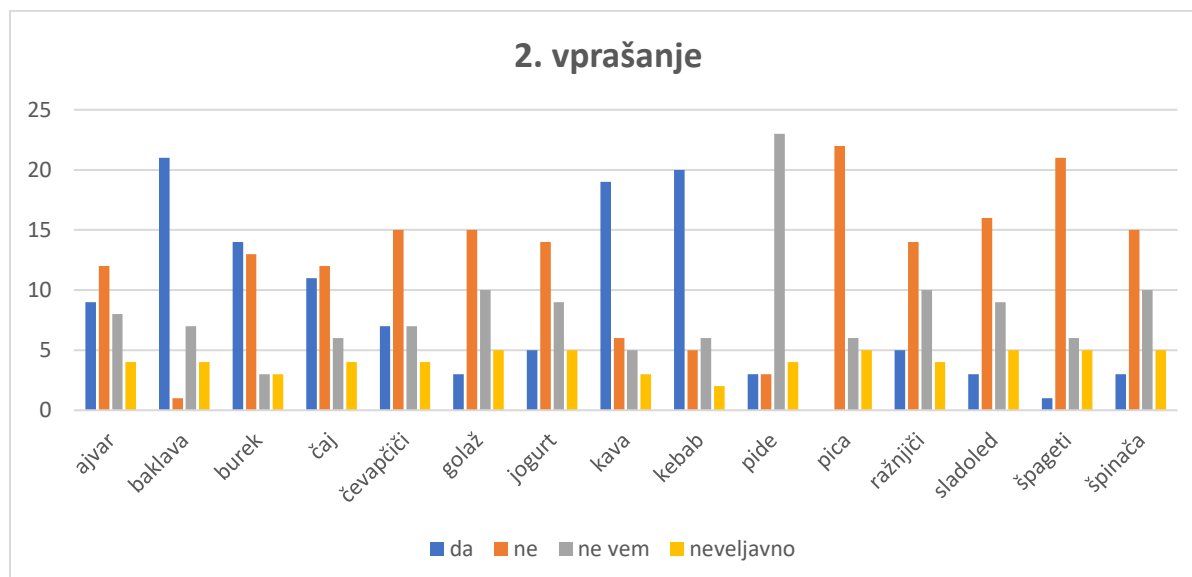
Baklava in kava (obe 22) sta bili najbolj prepoznani turška jed in pijača. Burek (21), čevapčiči in jogurt (oboje 20) pa so bili najmanj prepoznani. 5 odgovorov je bilo neveljavnih.

Graf 3: 2. vprašanje dekleta do sedmega razreda.

Fantje od osmega razreda dalje (38)

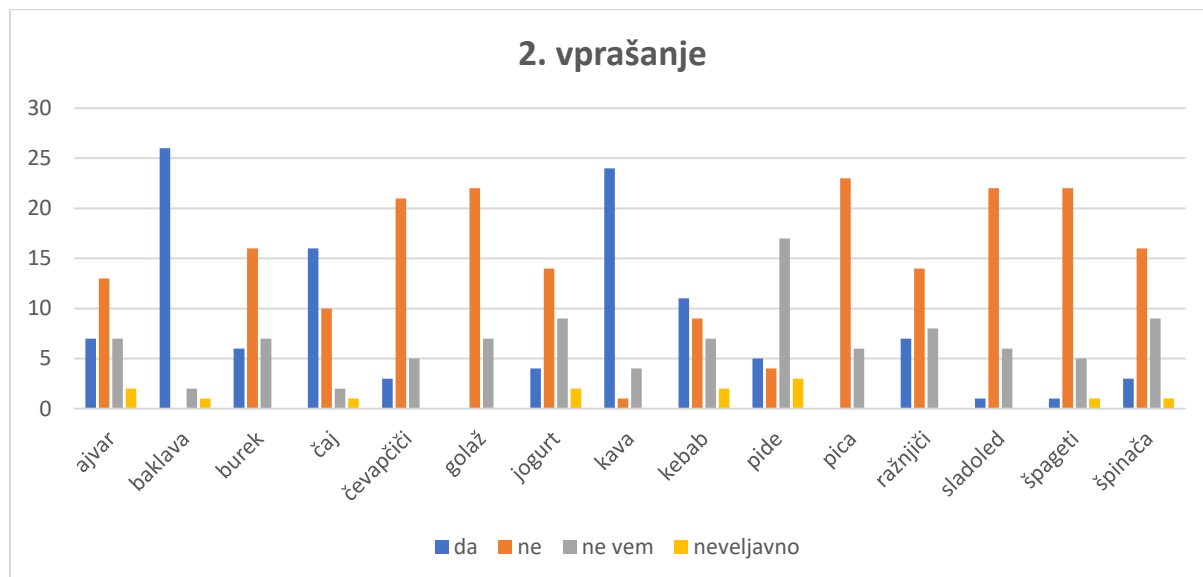
Kava (23), kebab (24) in baklava (24) so bili najbolj prepoznani turška pijača in jedi. Burek (13), čevapčiči (16) in jogurt (15) pa so bili pa najmanj prepoznani kot jedi in pijača, ki so jih Turki prinesli k nam. Neveljavnih odgovorov je bilo dvainšestdeset.

Graf 4: 2. vprašanje fantje od osmega razreda dalje.

Dekleta od osmega razreda dalje (32)

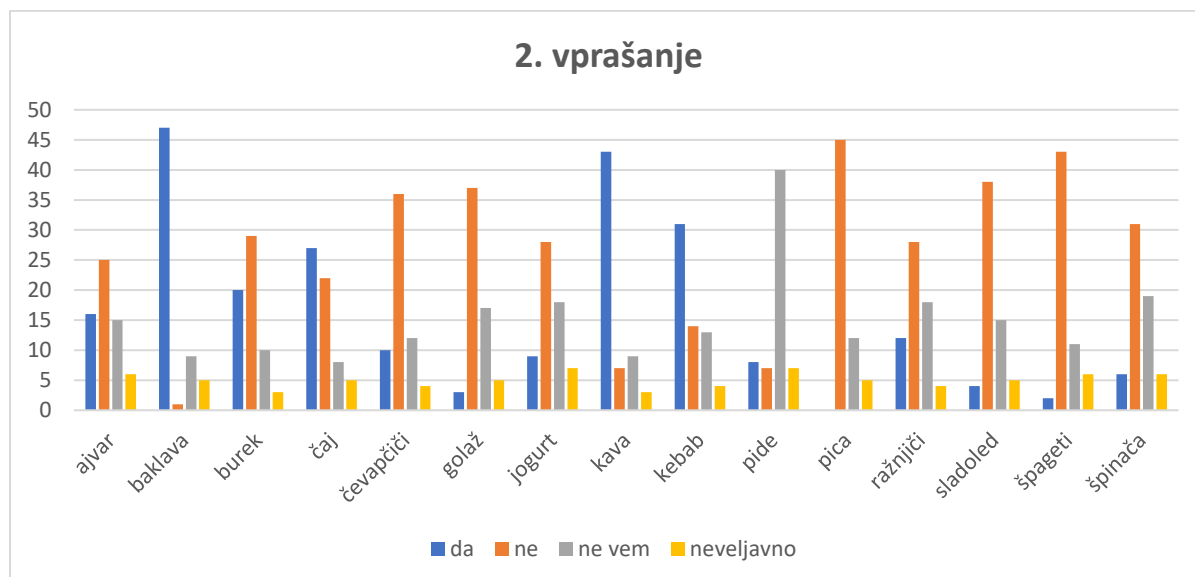
Baklava (28) in kava (24) sta bili najbolj prepoznani kot jed in pijača, ki so ju Turki prinesli k nam, čevapčiči (23), burek (18) in jogurt (17) pa so bili najmanj prepoznani jedi in pijača. Bilo je trinajst neveljavnih odgovorov.

Graf 5: 2. vprašanje dekleta od osmega razreda dalje.

Vsi skupaj

Baklava (119), kava (100) in kebab (94) so najbolj prepoznani kot jedi in pijača, ki so jih Turki prinesli k nam. Čevapčiči (94), jogurt (89) in burek (84) so bili najmanj prepoznani.

Graf 6: 2. vprašanje vsi skupaj.

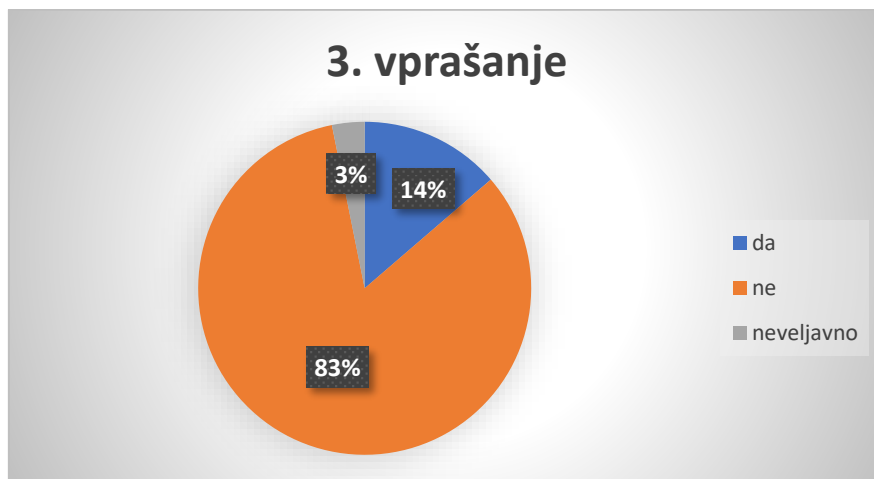
Ugotovitve: Fantje bolje prepoznajo kebab kot turško jed, medtem ko dekleta bolje prepoznajo kavo. Čaj je bil pri vseh razen fantih do sedmega razreda največkrat obkrožen z

DA, čeprav nam ga niso prinesli Turki. Ni pa bilo večjih razlik med fanti in dekleti. Bila je manjša razlika med starostnimi skupinami.

Vprašanje 3: Ali si že kdaj bil v Turčiji?

Do sedmega razreda

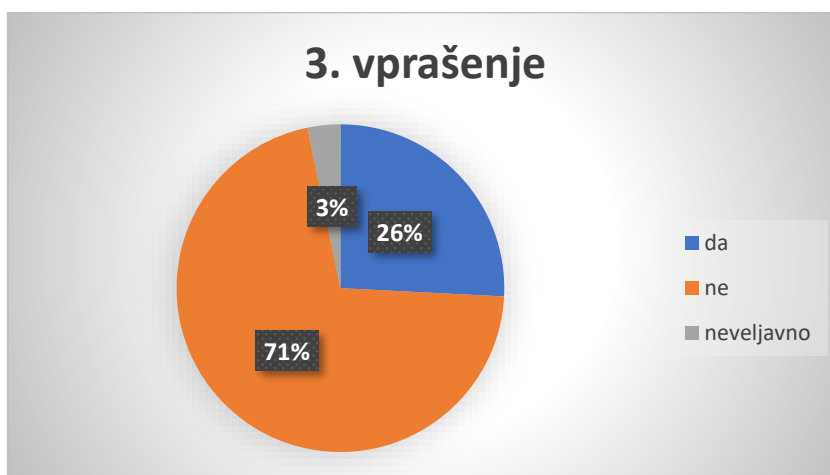
Odgovor NE je bil najbolj pogost (79), DA je bil precej redkejši (13). Bili so trije neveljavni odgovori.

Tortni prikaz 8: Tretje vprašanje do sedmega razreda.

Od osmega razreda dalje

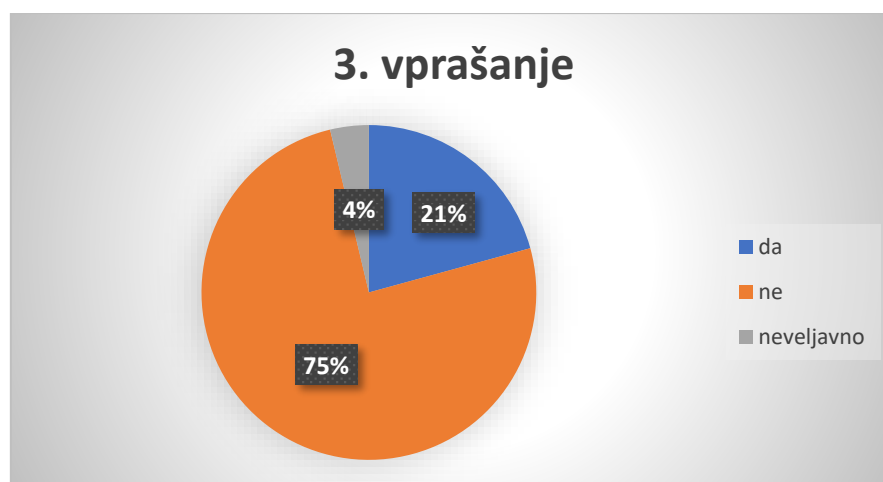
Odgovor NE je bil najbolj pogost (51), DA je bil manj pogost (17). Dva odgovora sta bila neveljavna.

Tortni prikaz 9: Tretje vprašanje od osmega razreda dalje.

Vsi skupaj

Odgovor NE je bil najbolj pogost (142), DA je bil manj (39). Bilo je sedem neveljavnih odgovorov.

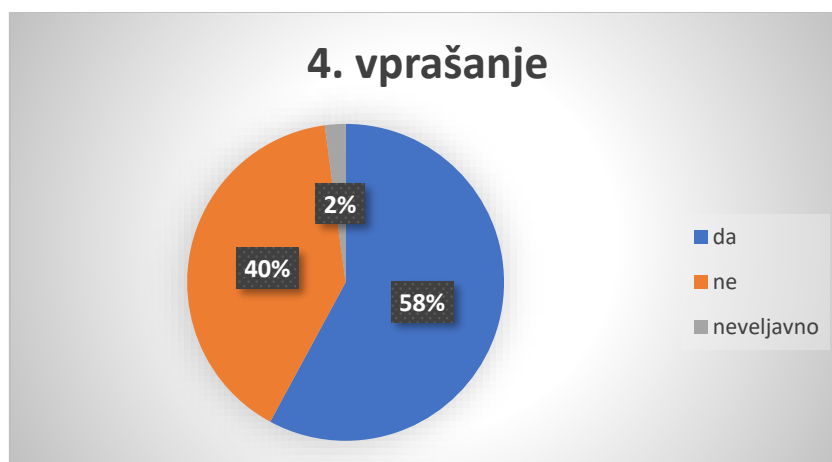

Tortni prikaz 10: Tretje vprašanje vsi skupaj.

Vprašanje 4: Ali si že bil kdaj v Bosni in Hercegovini, Srbiji, Črni gori, Severni Makedoniji ali na Kosovu?

Do sedmega razreda

DA je bil najbolj pogost odgovor (55), NE manjkrat (38). Bila sta dva neveljavna odgovora.

Tortni prikaz 11: Četrto vprašanje do sedmega razreda.

Od osmega razreda dalje

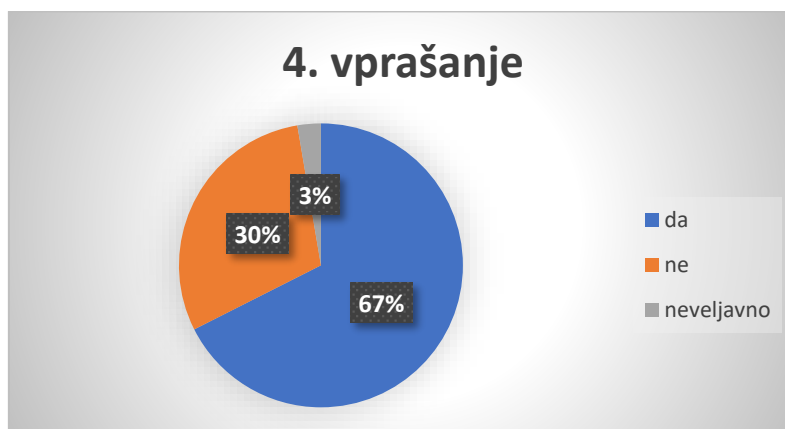
DA je bil najbolj pogost odgovor (50), NE je bil manj pogost (19). Bil je en neveljaven odgovor.

Tortni prikaz 12: Četrto vprašanje od osmega razreda dalje.

Vsi skupaj

DA je bil najbolj pogost odgovor (127), NE je bil manj pogost (56). Bilo je pet neveljavnih odgovorov.

Tortni prikaz 13: Četrto vprašanje vsi skupaj.

Vprašanje 5: Kdo so Uskoki?

Do sedmega razreda

Vsi so odgovorili NAPAČNO ali NISO ODGOVORILI (103).

Od osmega razreda dalje

Najpogosteje so učenci odgovorili NAPAČNO ali NISO ODGOVORILI (62), DELNO PRAVILNO precej manjkrat (7) in PRAVILNO le enkrat.

Vsi skupaj

NAPAČNO ali NISO ODGOVORILI je bilo daleč najpogosteje (170), DELNO PRAVILNO manj (10) in PRAVILNO le devetkrat, predvsem najstarejši.

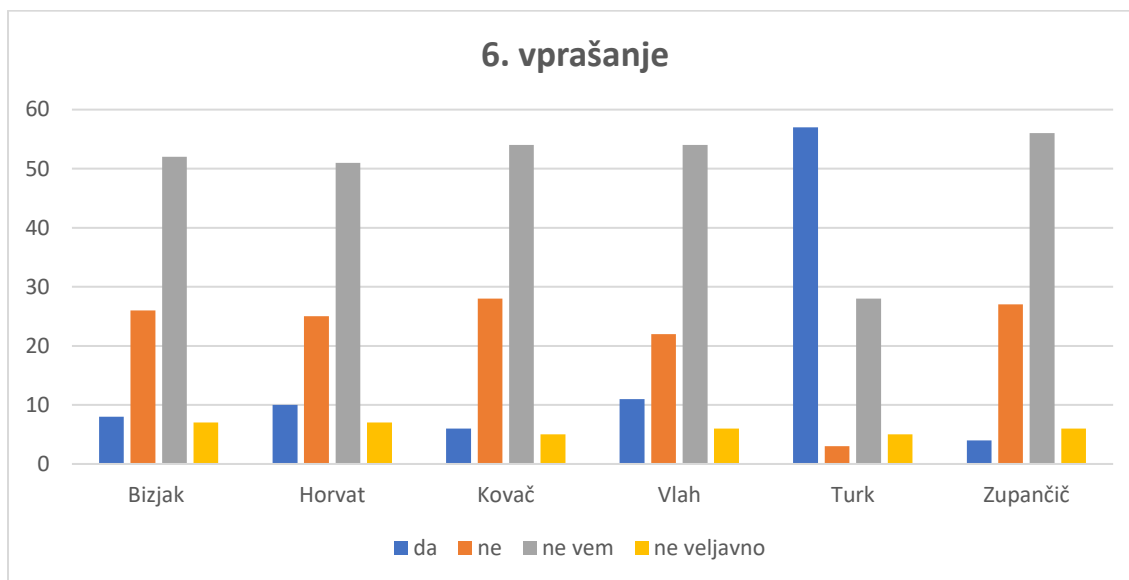
Ugotovitev: Pokazala se je razlika med osnovnošolci in starejšimi. Zelo malo učencev ve, kdo so Uskoki, medtem ko je nekaj odraslih pravilno opisalo, kdo so.

Vprašanje 6: Kateri priimki so nastali v povezavi s turškimi vpadi?

Pravilni odgovori so: Bizjak, Horvat, Vlah, Turk.

Do sedmega razreda

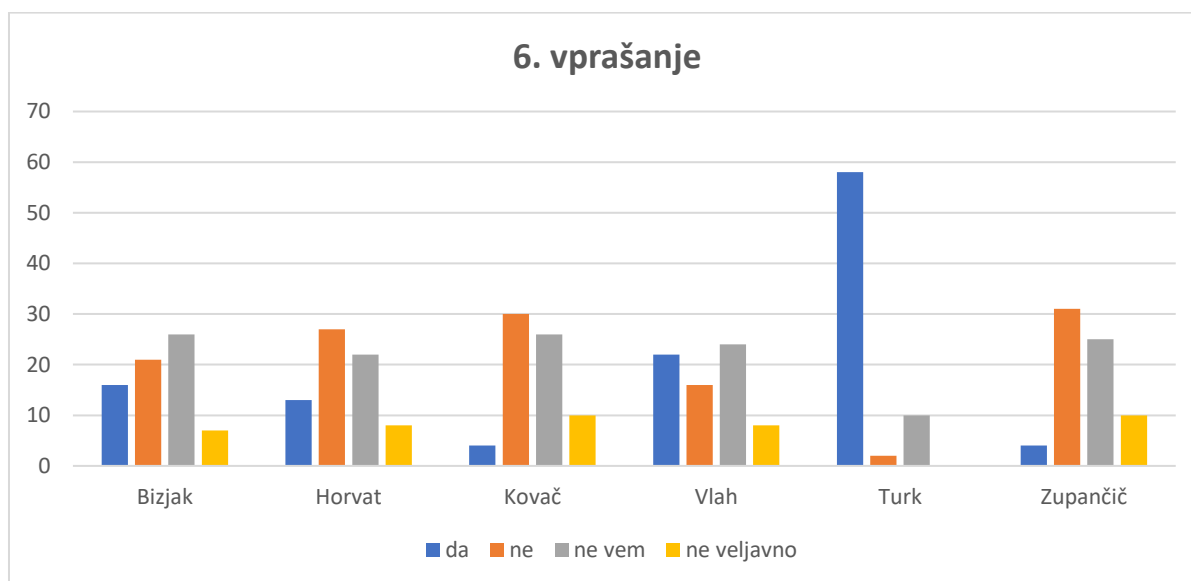
Priimek Turk (57) so učenci najbolj pogosto povezali s turškimi vpadi. Najmanj pogosto povezan, a pravilen, je bil Bizjak (26 NE). Bilo je 37 neveljavnih odgovorov.

Graf 7: 6. vprašanje do sedmega razreda.

Od osmega razreda dalje

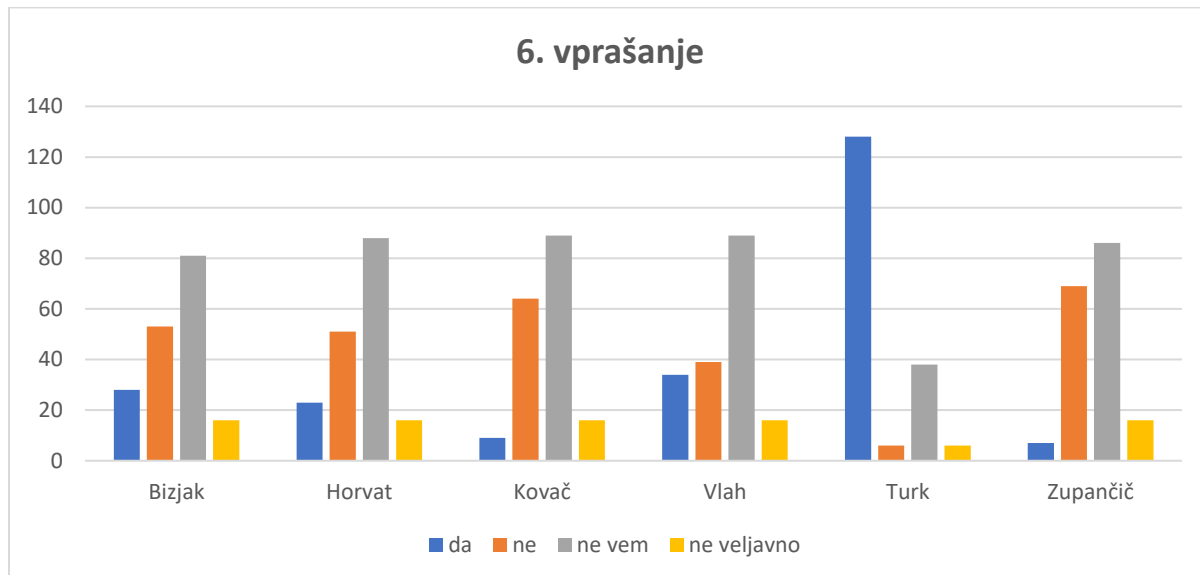
Priimek Turk (58) je bil najbolj pogosto povezan s turškimi vpadi. Najmanj pogosto povezan priimek, a pravilen, je bil Horvat (24). Bilo je 40 neveljavnih odgovorov.

Graf 8: 6. vprašanje od osmega razreda dalje.

Vsi skupaj

Priimek Turk (128) je bil najbolj pogosto povezan s turškimi vpadi. Najmanj pogosto povezan priimek, a pravilen je bil Horvat (51). Bila je približno polovica odgovorov NE VEM.

Graf 9: 6. vprašanje vsi skupaj.

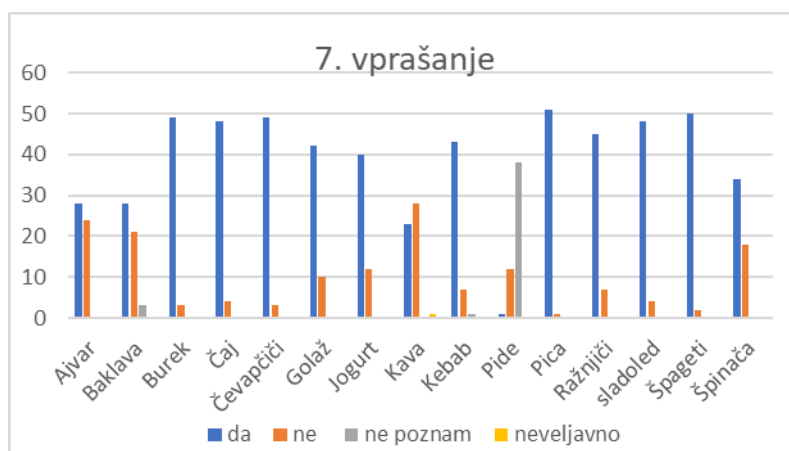
Ugotovitve: Priimek Turk je bil najbolj prepoznan v povezavi s turškimi vpadi. Starejši so odgovarjali bolje. Drugi priimki razen Turk niso bili tako dobro prepoznani.

Vprašanje 7: Ali so ti te jedi všeč?

Fantje do sedmega razreda (52)

Najbolj priljubljene turške jedi in pijače so:

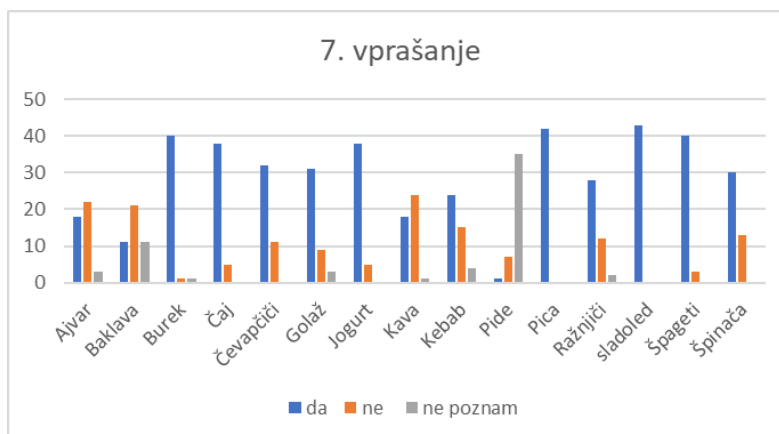
1. burek in čevapčiči (oboje 49)
3. ražnjiči (45)
4. kebab (43)
5. jogurt (40)

Graf 10: 7. vprašanje fantje do sedmega razreda.

Dekleta do sedmega razreda

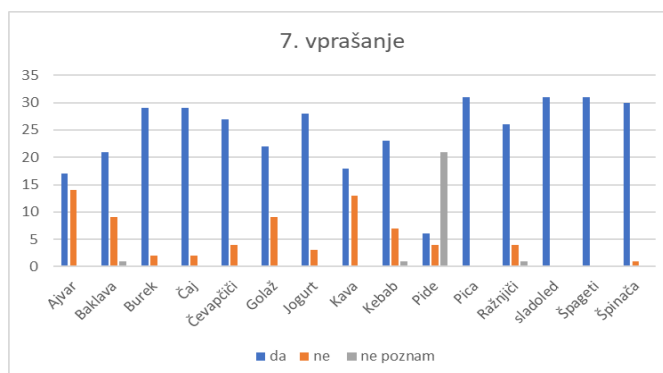
1. burek (40)
2. jogurt (38)
3. čevapčiči (33)
4. ražnjiči (28)
5. kebab (24)

Graf 11: 7. vprašanje dekleta do sedmega razreda.

Dekleta od osmega razreda dalje (32)

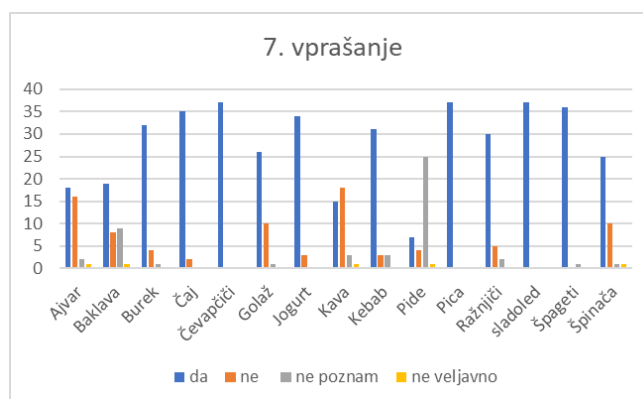
1. burek (29)
2. jogurt (28)
3. čevapčiči (27)
4. ražnjiči (26)
5. kebab (23)

Graf 12: 7. vprašanje dekleta od osmega razreda dalje.

Fantje od osmega razreda dalje (37)

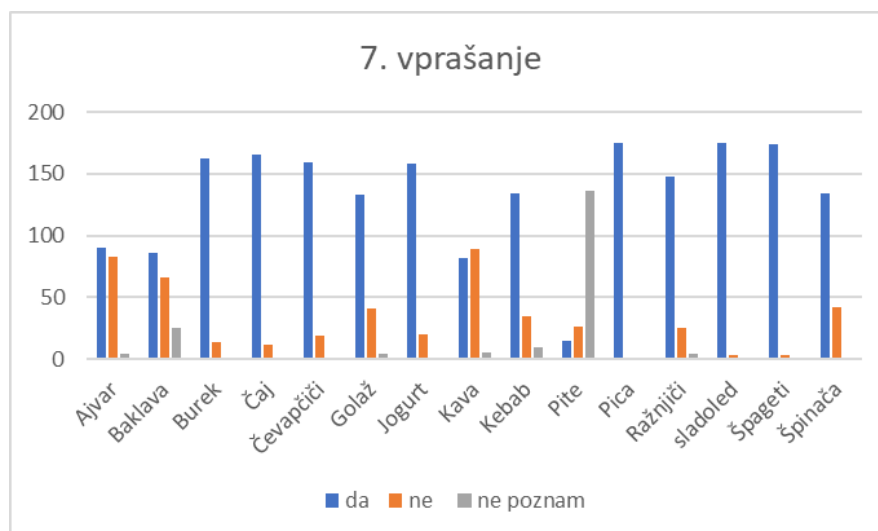
1. čevapčiči (37)
2. jogurt (34)
3. burek (32)
4. kebab (31)
5. ražnjiči (30)

Graf 13: 7. vprašanje fantje od osmega razreda dalje.

Vsi skupaj (178)

1. burek (162)
2. čevapčiči (159)
3. jogurt (158)
4. ražnjiči (148)
5. kebab (134)

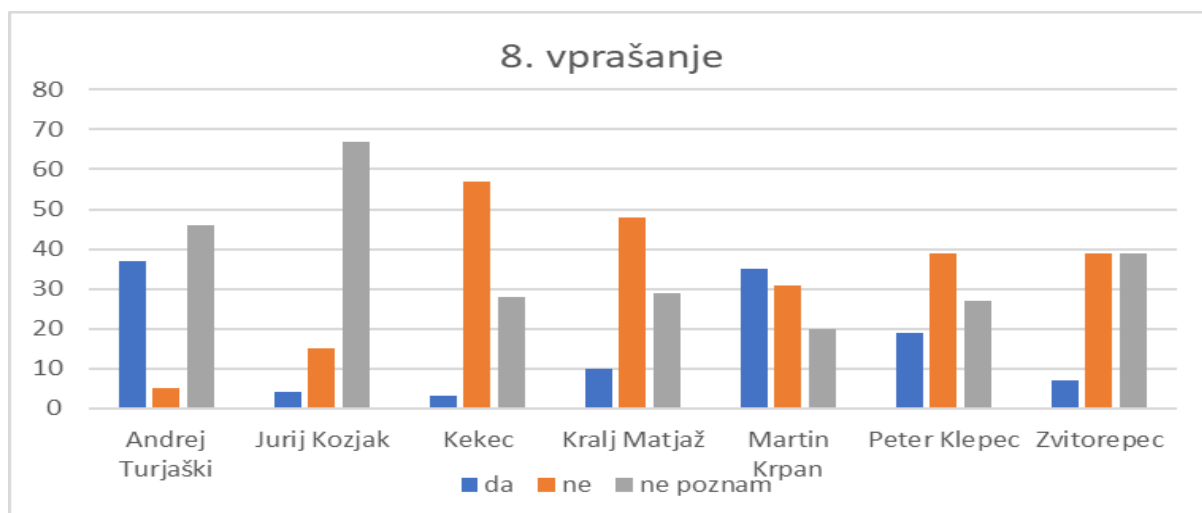
Ugotovitve: Med jedmi, ki smo jih dobili od Turkov, je najbolj priljubljena jed burek. Baklava, kava in ajvar so najmanj priljubljeni. Pri mlajših je najbolj priljubljen burek, pri starejših (zlasti odraslih) pa čevapčiči. Pri starejših učencih in učenkah je zelo priljubljen tudi jogurt. Turške jedi spadajo med najbolj priljubljene, takoj za pico in sladoledom.

Vprašanje 8: Kateri slovenski literarni ali narodni junaki so povezani z boji proti Turkom?

Pravilni odgovori: Andrej Turjaški, Jurij Kozjak, Kralj Matjaž, Martin Krpan in Peter Klepec.

Do sedmega razreda

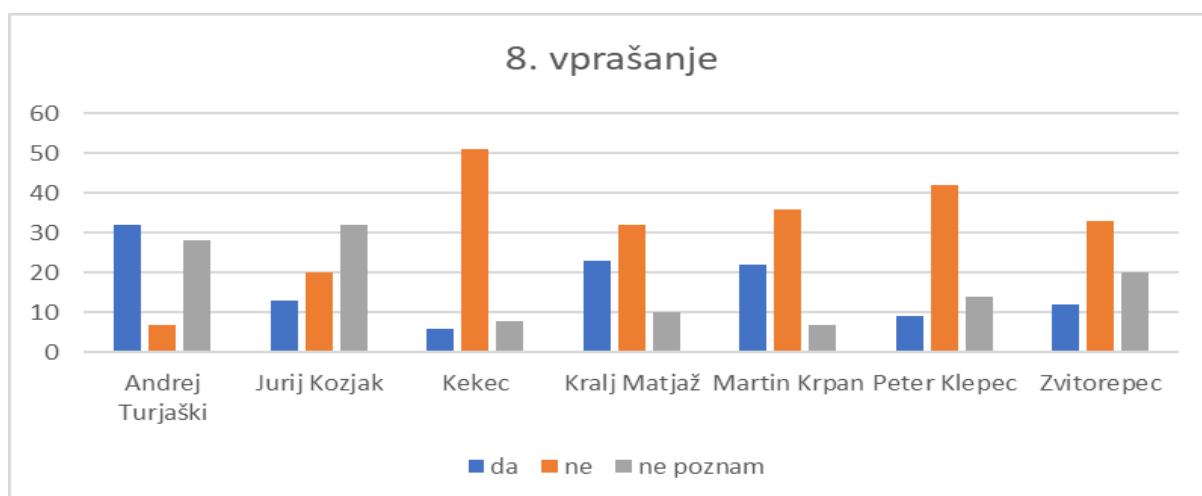
Najbolj prepoznana junaka povezana z boji proti Turkom, sta bila Andrej Turjaški (37) in Martin Krpan (35). Najmanj prepoznaven, a pravilen, je bil kralj Matjaž, ki ga kar 50 učencev ni povežalo z boji proti Turkom. Najslabše poznan literarni junak je bil Jurij Kozjak (65 NE VEM). Bili so 4 neveljavni odgovori.

Graf 15: 8. vprašanje do sedmega razreda.

Od osmega razreda dalje

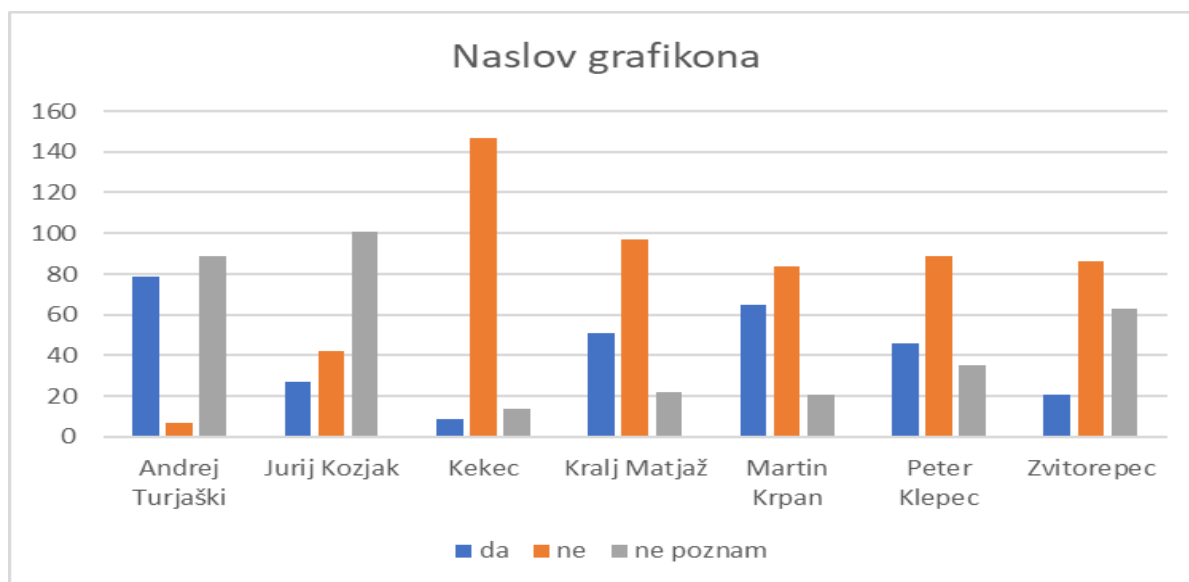
Najbolj prepoznani junaki, povezani z boji proti Turkom, so bili Andrej Turjaški (32), Kralj Matjaž (23) in Martin Krpan (22). Najmanj prepoznan, a pravilen, je bil Peter Klepec. Najmanj so poznali Jurija Kozjaka. Neveljavni odgovori so bili 3.

Graf 16: 8. vprašanje od osmega razreda dalje

Vsi skupaj

Največkrat povezana z boji proti Turkom sta bila Andrej Turjaški (79) in Martin Krpan (65). Najbolj nepovezan, a pravilen je bil Peter Klepec (46). Najbolj nepoznan je bil Jurij Kozjak (101 NE POZNAM). Bilo je 8 neveljavnih odgovorov.

Graf 17: 8. vprašanje vsi skupaj.

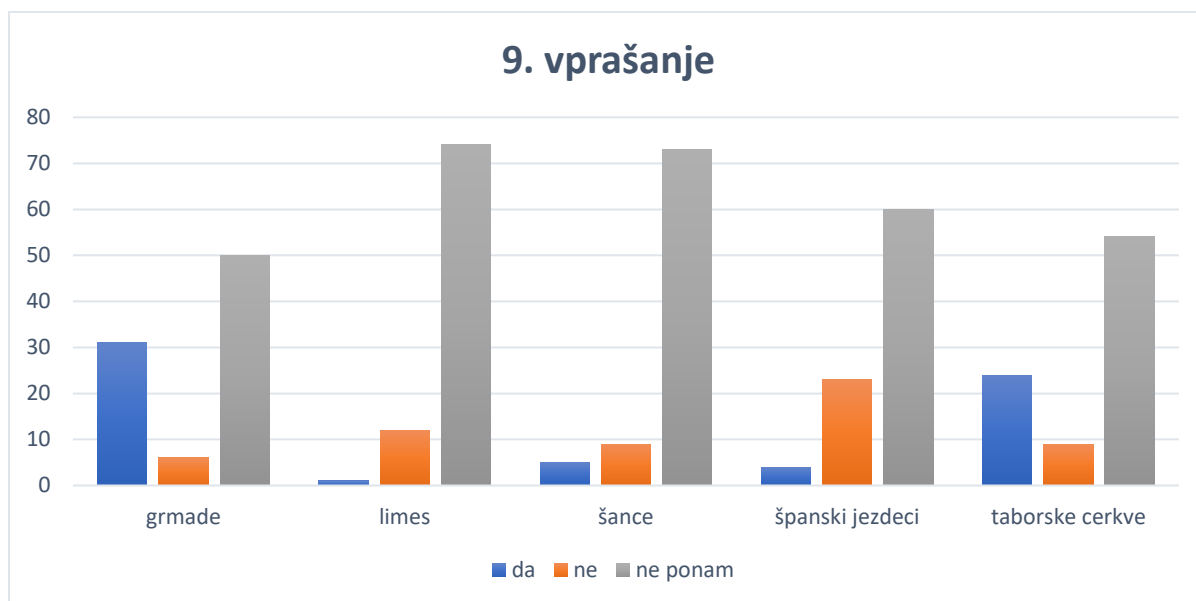
Ugotovitve: Jurij Kozjak je najmanj prepoznan literarni junak, povezan z boji proti Turkom pri vseh starostnih skupinah. Najbolj prepoznana sta Martin Krpan in Andrej Turjaški. Med skupino do sedmega razreda in skupino od osmega razreda dalje je razlika, saj so do sedmega razreda mnogo večkrat odgovorili NE VEM.

Vprašanje 9: Kateri načini obrambe so povezani z boji proti Turkom?

Pravilni odgovori: grmade, šance, taborske cerkve.

Do sedmega razreda

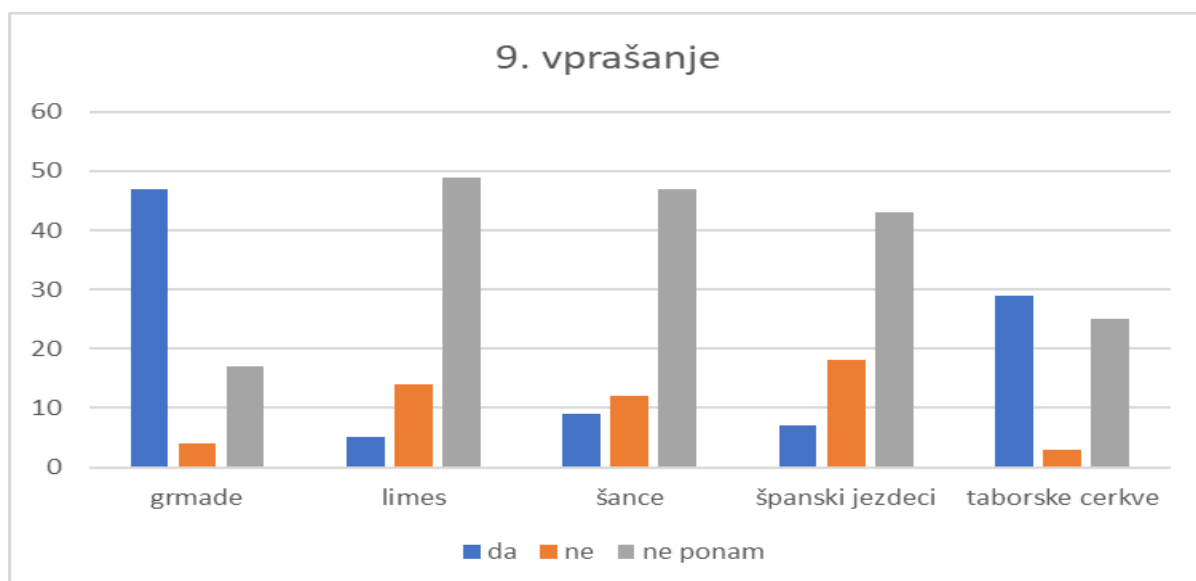
Najbolj prepoznana načina obrambe, povezana z boji proti Turkom, sta bila grmade (34) in taborske cerkve (26). Malo prepoznane so bile šance (8 DA, 23 NE in 78 NE VEM).

Graf 18: 9. vprašanje do sedmega razreda.

Od osmega razreda dalje

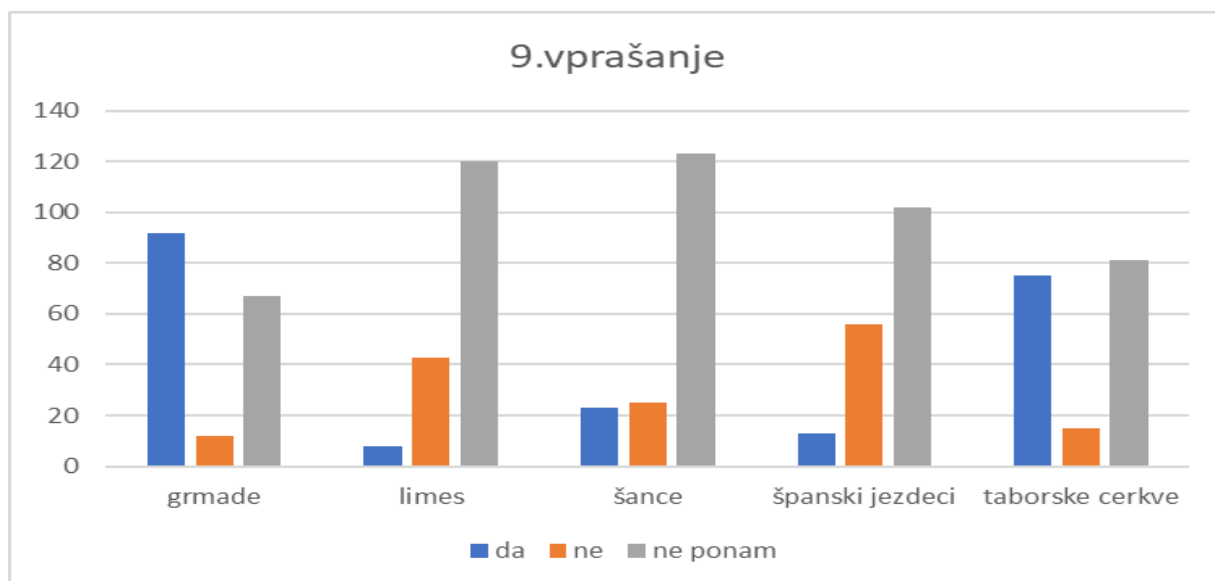
Najbolj prepoznana načina obrambe proti Turkom sta bila grmade (47) in taborske cerkve (29). Najmanj so učenci poznali šance (9 DA, 12 NE in 47 NE VEM).

Graf 19: 9. vprašanje od osmega razreda dalje.

Vsi skupaj

Učencem najbolj poznana načina obrambe proti Turkom sta bila grmade (92) in taborske cerkve (75), najbolj slabo pa poznajo šance (23 DA, 25 NE in 123 NE VEM). Sedem odgovorov je bilo neveljavnih.

Graf 20: 9. vprašanje vsi skupaj.

Ugotovitve: Najbolj prepoznavna obrambna sistema sta bila grmade in taborske cerkve. Zelo slabo poznane so šance. Razlika med skupinama je bila očitna, saj so starejši odgovarjali bolje.

Vprašanje 10: V katerih dveh stoletjih so Turki vpadali v naše kraje?

Pravilen odgovor: v 15. in 16. stoletju.

Do sedmega razreda

PRAVILNIH odgovorov je bilo 6, DELNO PRAVILNIH tudi 6 in NAPAČNIH/NEVELJAVNIH pa je bilo 83.

Od osmega razreda dalje

PRAVILNIH odgovorov je bilo 16, DELNO PRAVILNIH 13 in NAPAČNIH/NEVELJAVNIH je bilo 61.

Vsi skupaj

PRAVILNIH odgovorov je bilo 29, DELNO PRAVILNIH 20 in NAPAČNIH/NEVELJAVNIH je bilo 136.

Ugotovitve: Na splošno so bili rezultati pri tem vprašanju kar slabi. Bila je majhna razlika med skupinama. Skupina starejših je bila nekoliko boljša, precej bolje pa so odgovarjali odrasli.

3 PREVERJANJE HIPOTEZ

3.1 PREVERJANJE HIPOTEZ, POVZANIH S ŠOLSKIM JEDILNIKOM

Glede na pridobljene podatke lahko eno hipotezo potrdim, dve delno potrdim in dve ovržem.

1. **HIPOTEZA:** V šolskem jedilniku se bodo pojavile naslednje jedi: burek, čufti, sarma, pogača, ajvar, jogurt, jedi iz listnatega in vlečenega testa, kebab/ražnjiči in kajmak.

DELNO POTRJENA

Po opravljeni analizi bi lahko to hipotezo skoraj popolnoma potrdil, saj so se v šolskih jedilnikih pojavile vse naštetе jedi, razen jedi iz vlečenega testa. Zato moram to hipotezo delno potrditi.

2. **HIPOTEZA:** Najbolj pogosta od vseh jedi bo jogurt.

POTRJENA

Glede na pridobljene podatke lahko to hipotezo potrdim, saj se je jogurt od vseh jedi najbolj pogosto pojavil (devetnajstkrat). Pojavil se je tudi v vseh treh obrokih.

3. **HIPOTEZA:** Najbolj pogoste jedi bodo jogurt, burek in izdelki iz listnatega testa.

DELNO POTRJENA

Glede na pridobljene podatke lahko to hipotezo delno potrdim, ker so se jogurt, burek in jedi iz listnatega testa res največkrat pojavile. Toda ker se je kajmak pojavil ravno tolikokrat kot burek (štirikrat), lahko to hipotezo le delno potrdim.

4. HIPOTEZA: Najmanj pogosto se bo pojavil ajvar.

OVRŽENA

Glede na pridobljene podatke lahko to hipotezo ovržem, ker se ajvar od vseh jedi ni pojavil najmanj pogosto. Ajvar se je pojavil dvakrat, sarme in čufti po enkrat, jedi iz vlečenega testa pa nikoli. Zato lahko to hipotezo ovržem.

5. HIPOTEZA: Od vseh jedi na šolskem jedilniku bo 20 % tistih, ki so jih nam predstavili Turki.

OVRŽENA

Glede na pridobljene podatke lahko to hipotezo ovržem. Ker na šolskem jedilniku od septembra 2022 do februarja 2023 ni bilo 20 % jedi, ki so jih nam prinesli Turki, ampak 12 %.

3.2 OBDELAVA HIPOTEZ, POVEZANIH Z ANKETO MED UČENCI

1. HIPOTEZA: Tisti, ki obiskujejo 8. ali višji razred, bodo bolje odgovarjali.

POTRJENA

Glede na pridobljene podatke lahko to hipotezo potrdim. Ker so učenci, ki so bili v 8. razredu ali starejši, pri vsakem vprašanju, razen pri sedmem, kjer se to ni analiziralo, bolje odgovarjali. Veliko manjkrat so odgovorili z ne vem in večkrat pravilno kot učenci do sedmega razreda.

2. HIPOTEZA: Najbolj pravilni bodo odgovori na vprašanji 1 in 8.

OVRŽENA

Glede na pridobljene podatke lahko to hipotezo ovržem, saj niti 1. niti na 8. vprašanje ni bilo veliko pravih odgovorov. 1. vprašanje je imelo zelo slabe rezultate, saj velika večina učencev

ne ve, da Turki nikoli niso zasedli naših krajev; pravih odgovorov je bilo manj kot 5 %. Pri 8. vprašanju je večina učencev prepoznala, da Kekec in Zvitorepec nista junaka, povezana s Turki. Martina Krpana in Andreja Turjaškega so pravilno prepoznali kot junaka v bojih proti Turkom. Z boji proti Turkom pa so redki povezali Kralja Matjaža, Petra Klepca in Jurija Kozjaka. Ampak so še vedno dobri rezultati v primerjavi z drugimi vprašanji.

3. HIPOTEZA: Pri 1. vprašanju bo NE najbolj pogost odgovor.

OVRŽENA

Glede na pridobljene podatke lahko to hipotezo ovržem, saj najbolj pogost odgovor ni bil NE, ampak DA.

4. HIPOTEZA: Pri vprašanju 2 bo večina obkrožila NE VEM, če pa bodo obkrožili DA, bo to največkrat pri baklavi, kavi in bureku.

DELNO POTRJENA

Glede na pridobljene podatke lahko to hipotezo delno potrdim. Večina ni obkrožila NE VEM, saj je bil NE VEM obkrožen 656-krat, NE pa 977-krat. Toda baklava in kava sta bili največkrat obkroženi z DA in bili sta med bolj prepoznanimi jedi, ki so jih k nam prinesli Turki. Bureka pa ni večina prepoznala kot jed, ki so nam jo prinesli Turki.

5. HIPOTEZA: Na vprašanje o Uskokih bo večina odgovorila napačno.

POTRJENA

Glede na pridobljene podatke lahko to hipotezo potrdim, saj je pri tem vprašanju – kdo so Uskoki – res velika večina odgovorila napačno oziroma odgovora niso poznali.

6. HIPOTEZA: Večina bo prepoznala vsaj en priimek, ki je nastal v povezavi s turškimi vpadi.

POTRJENA

Glede na pridobljene podatke lahko to hipotezo potrdim, ker je velika večina obkrožila Turk kot priimek, ki je nastal v povezavi s turškimi vpadi.

7. HIPOTEZA: Najbolj priljubljeni »turški« jedi bosta burek in jogurt.

DELNO POTRJENA

Glede na pridobljene podatke lahko to hipotezo delno potrdim. Če upoštevamo vse anketirane učence, sta bili najbolj priljubljeni jedi, ki so nam ju prinesli Turki, burek in čevapčiči. Vendar sta bila burek in jogurt najbolj priljubljena pri dekletih v obeh starostnih skupinah. Pri vseh starostnih skupinah in pri obeh spolih pa je najbolj priljubljen burek.

8. HIPOTEZA: Pri vprašanju 9 bo večina obkrožila grmade ali taborske cerkve.

POTRJENA

Glede na pridobljene podatke lahko to hipotezo potrdim, saj sta med pravnimi odgovori glede obrambnih načinov v bojih proti Turkom najbolj izstopala odgovora grmade in taborske cerkve. Bilo je tudi zelo veliko odgovorov »ne poznam«.

9. HIPOTEZA: Večina bo glede obdobja turških vpadov pravilno napisala vsaj eno stoletje.

OVRŽENA

Glede na pridobljene podatke lahko to hipotezo ovržem, saj je le 23 % učencev pravilno napisalo vsaj eno stoletje, ko so bili pri nas turški vpadi.

ZAKLJUČEK

Glede na raziskavo in anketo lahko ugotovim, da jedi, ki so jih Turki prinesli k nam, ni veliko v naših šolskih jedilnikih, so pa vseeno opazne in mnoge precej priljubljene. Dediščina je opazna tudi v okolju in priimkih, kjer pa je njihov izvor že precej pozabljen. Presenečen sem bil nad slabim poznavanjem Uskokov in časa turških vpadov v naše kraje, saj je obdobje turških vpadov zelo pomembno za našo zgodovino in se mi zdijo rezultati pri vprašanjih 1, 5 in 10 kar zaskrbljujoči.

PRILOGA (anketa)

Sem Bor Peče, učenec 8. razreda in delam raziskovalno nalogo o turški dediščini v Sloveniji, zato vas prosim za sodelovanje v naslednji anketi.

Spol: M Ž

Starost: do 12 let (do 7. r.) 13–15 let (8.–9. r.) 16 let in več

1 Ali so Turki kdaj zasedli naše kraje?

DA NE NE VEM

2 Katera izmed naštetih jedi in pijač je »turška« (izvira iz Osmanskega cesarstva)?

Ajvar	DA	NE	NE VEM
Baklava	DA	NE	NE VEM
Burek	DA	NE	NE VEM
Čaj	DA	NE	NE VEM
Čevapčiči	DA	NE	NE VEM
Golaž	DA	NE	NE VEM
Jogurt	DA	NE	NE VEM
Kava	DA	NE	NE VEM
Kebab	DA	NE	NE VEM
Pide	DA	NE	NE VEM
Pica	DA	NE	NE VEM
Ražnjiči	DA	NE	NE VEM
Sladoled	DA	NE	NE VEM
Špageti	DA	NE	NE VEM
Špinača	DA	NE	NE VEM

3 Ali si že kdaj bil v Turčiji?

DA NE

4 Ali si že bil kdaj v Bosni in Hercegovini, Srbiji, Črni Gori, Severni Makedoniji ali na Kosovu?

DA NE

5 Kdo so Uskoki? _____

6 Kateri priimki so nastali v povezavi s turškimi vpadi?

Bizjak	DA	NE	NE VEM
Horvat	DA	NE	NE VEM
Kovač	DA	NE	NE VEM
Vlah	DA	NE	NE VEM
Turk	DA	NE	NE VEM
Zupančič	DA	NE	NE VEM

7 Ali so ti te jedi in pijače všeč?

Ajvar	DA	NE	NE POZNAM
Baklava	DA	NE	NE POZNAM
Burek	DA	NE	NE POZNAM
Čaj	DA	NE	NE POZNAM
Čevapčiči	DA	NE	NE POZNAM
Golaž	DA	NE	NE POZNAM
Jogurt	DA	NE	NE POZNAM
Kava	DA	NE	NE POZNAM
Kebab	DA	NE	NE POZNAM
Pide	DA	NE	NE POZNAM
Pica	DA	NE	NE POZNAM
Ražnjiči	DA	NE	NE POZNAM
Sladoled	DA	NE	NE POZNAM
Špageti	DA	NE	NE POZNAM
Špinača	DA	NE	NE POZNAM

8 kateri slovenski literarni ali narodni junaki so povezani z boji proti Turkom?

Andrej Turjaški	DA	NE	NE POZNAM
Jurij Kozjak	DA	NE	NE POZNAM
Kekec	DA	NE	NE POZNAM
Kralj Matjaž	DA	NE	NE POZNAM
Martin Krpan	DA	NE	NE POZNAM
Peter Klepec	DA	NE	NE POZNAM
Zvitorepec	DA	NE	NE POZNAM

9 kateri načini obrambe so povezani z boji proti Turkom?

grmade	DA	NE	NE POZNAM
limes	DA	NE	NE POZNAM
šance	DA	NE	NE POZNAM
španski jezdec	DA	NE	NE POZNAM
taborske cerkve	DA	NE	NE POZNAM

10 V katerih dveh stoletjih so Turki vpadali v naše kraje?_____

Hvala za sodelovanje!

VIRI

DIGITALNI VIRI

- Vir 1: <https://www.coursehero.com/study-guides/boundless-ushistory/the-expansion-of-europe/>, 6. 2. 2023
- Vir 2: <https://www.britannica.com/biography/Suleyman-the-Magnificent>, 6. 2. 2023
- Vir 3: https://dijaski.net/gradivo/zgo_sno_turski_vpadi_kmecki_upori_reformacija_na_slovenskem_01, 6. 2. 2023
- Vir 4: [Gradivo: Kmečki upori na Slovenskem \[05\] | Dijaški.net \(dijaski.net\)](#), 8. 2. 2023
- Vir 5: <https://turki.splet.arnes.si/uskoki/>, 12. 2. 2023
- Vir 6: <https://www.rtv slo.si/kultura/turski-vpadi-nekoc-strah-in-trepet-ljudi-sledi-vidne-se-danes/271289>, 28. 1. 2023
- Vir 7: <https://www.stat.si/imenarojstva#/names/topNames>, 23. 2. 2023
- Vir 8: <https://turki.splet.arnes.si/ostaline/>, 19. 2. 2023
- Vir 9: <https://fran.si/193/marko-snoj-slovenski-etimoloski-slovar>, 19. 2. 2023
- Vir 10: <https://www.fran.si/>, 19. 2. 2023

VIRI SLIK

1. slika: https://turki.splet.arnes.si/files/2020/10/sirjenje_imperija-768x463.jpg, 1. 3. 2023
2. slika: <https://orthodoxtimes.com/wp-content/uploads/2021/05/1-81-750x375.jpg>, 1. 3. 2023
3. slika: <https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/e/e9/EmperorSuleiman.jpg/220px-EmperorSuleiman.jpg>, 1. 3. 2023
4. slika: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/42/Sueleymanname_Akinci-Beys.png, 1. 3. 2023
5. slika: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/4/41/Celjski_grofje_ozemlje.PNG/300px-Celjski_grofje_ozemlje.PNG, 1. 3. 2023
6. slika: http://turki.splet.arnes.si/files/2020/10/t_vpadi1.jpg, 1. 3. 2023
7. slika: https://turki.splet.arnes.si/files/2020/10/K_tur_vpadi.jpg, 1. 3. 2023
8. slika: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/71/Battle_of_Krbava_Field.jpg, 1. 3. 2023
9. slika: https://64.media.tumblr.com/f8ff8eeca355dd6dd2d06d41e9a578c5/tumblr_n0ylameULH1rrjpup_o1_1280.jpg, 1. 3. 2023
10. slika: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/e/ef/Relief_of_the_battle_of_Sisak_-_Unknown_-_Google_Cultural_Institute.jpg/1280px-Relief_of_the_battle_of_Sisak_-_Unknown_-_Google_Cultural_Institute.jpg, 1. 3. 2023

11. slika: [https://sl.wikipedia.org/wiki/Grad_%C5%A0ilentabor#/media/Slika:Valvasor -
Grad_%C5%A0ilentabor.jpg](https://sl.wikipedia.org/wiki/Grad_%C5%A0ilentabor#/media/Slika:Valvasor_-_Grad_%C5%A0ilentabor.jpg), 1. 3. 2023
12. slika: <https://siol.net/novice/slovenija/burek-se-bo-podrazil-571319>, 1. 3. 2023
13. slika: <https://odprtakuhinja.delo.si/kroznik/zakaj-imamo-radi-kajmak/>, 1. 3. 2023
14. slika: <https://www.gurman.eu/recepti/cevapcici-1552>, 1. 3. 2023
15. slika: <https://liamsk.si/turska-kava/>, 1. 3. 2023

LITERARNI VIRI

- Simoniti, Vasko (1990). Turki so v deželi že: turški vpadi na slovensko ozemlje v 15. in 16. stoletju Celje: Mohorjeva družba.
- Fister, Peter (1975). Arhitektura slovenskih protiturških taborov. Ljubljana: Slovenska matica.
- Fister, Peter (2006). Protiturški tabori na Slovenskem. V: Gorenc, Nataša (ur.). Gradovi, utrdbe in mestna obzidja: vodnik po spomenikih. Ljubljana: Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, str. 33–40.